

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Δέκατος

Συνδρομή ἑτήσια: Ἐν Ἀθήναις φρ. 10, ἐν ταῖς ἑπαρχίαις φρ. 12, ἐν τῇ Ἀλλοδαπῇ φρ. 20. - Ἀποστροφὴ εἰς ἑξῆς ἀπὸ τῆς ἐπιγραφῆς αὐτοῦ τούτου καὶ εἰς τὰ ἑτήσια. - Γραφεῖον τῆς Διοικήσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

7 Σεπτεμβρίου 1883

Σφραγὶς τοῦ
ΔΗΜΟΥ ΚΑΡΥΑΤΩΝ

[Ἐκ τῆς Συλλογῆς Παύλου Λάμπρου].

Ὁ δῆμος Καρυατῶν δὲν ὑφίσταται σήμερον. Πρὸ τοῦ 1836 ἀνήκεν εἰς τὴν ἑπαρχίαν Κορινθίας. Σ. τ. Δ.

ΑΙ ΤΡΕΙΣ ΗΛΙΚΙΑΙ

Συνήματα ἰδί πλ. 554.

Εἶπομεν ἤδη ὅτι ἡ νεότης εἶναι ἡ ὥρα τῆς προπαρασκευῆς, ἡ δὲ ἀνδρική ἡλικία ἡ ὥρα τῆς ἐνεργείας. Κατὰ τὴν νεότητα σπεύρομεν, ὅπως κατὰ τὴν ἀνδρικήν ἡλικίαν ἡμεῖς, καὶ καθὼς αἱ καλαὶ ὀπῶραι διαδέχονται τὰ καλὰ ἔργα ἐν τῇ ἀνδρική ἡλικίᾳ διαδέχονται τὰ εὐγενῆ αἰσθημάτων τῆς νεότητος. Καὶ ἐνταῦθα λοιπὸν ἐλπίδες καὶ δισταγαῖαι, καὶ κίνδυνοι καὶ φόβοι, ἀλλ' ἐπὶ τέλους παραγορῆ καὶ ἀγαλλίασις, ἐὰν διαφύγωμεν τοὺς κινδύνους καὶ ἀναφανῶμεν ἄξιοι τῆς ἀνδρικῆς ἡμῶν ἡλικίας, ἥτις εἶναι ἡ ἡλικία τῆς ὀριμότητος, τῆς σπουδαιότητος, τῆς μεγαλητέρας ἐνεργείας τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡ ἐλαφρότης, ἡ ἀπερισκεψία, ἡ παραφορὰ, ἡ ἀστασία, ἡ αἰησις, ἡ φιληθονία, καὶ τὰ λοιπὰ ἐλαττώματα ἅτινα συνήθως κατὰ τὴν διάρκεια τῆς νεότητος παρουσιάζονται, ἃς ἐλπίζομεν ὅτι θέλουσιν ἐκλείψαι, ὅταν καὶ ἡ νεότης ἐκλείψῃ καὶ ἄνδρες ἐν τῷ βίῳ κατασταθῶμεν. Ἄλλ' ἡ ἐλπίς αὕτη θέλει ἄρα γε πραγματοποιηθῆ; Καὶ ὅμως ἡ ἰερά φύσις, ἡ μάλλον εἰπεῖν ὁ πάνσοφος Δημιουργός, ἐνισχύει τὴν ἐλπίδα ταύτην, διότι προδικαίνουσι τῆς ἡλικίας καὶ τὴν κρίσιν ἰσχυροποιεῖ καὶ ὀριμάζει, καὶ τὴν θέλησιν σταθεροτέρην καθιστᾷ καὶ τὰς ἔργα ἡμῶν εὐτυχῶς κατευνάζει. Εὐτυχεῖς λοιπὸν ὅσοι ἐκ τῶν φυσικῶν τούτων πλεονεκτημάτων τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίας ὀφελόμενοι, καταργήσωσι τὰ τῆς νεότητος κατὰ τὴν συμβουλήν τοῦ θεοῦ Παύλου, καὶ ἀνευ ἐλαττωμάτων νεανι-

κῶν εἰς τὴν ἀνδρικήν ἡλικίαν εἰσέλθωσιν. Εἰσερχόμενοι δὲ οἱ νέοι εἰς τὴν ἀνδρικήν ἡλικίαν, εἰς αὐτὸ τὸ μέγα στάδιον τῆς ἐνεργείας, εἰς αὐτὸ τὸ εὐρὸν θέατρον τοῦ πρακτικοῦ βίου, ἃς ἐρωτήσῃ ἕκαστος ἑαυτὸν τί ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἐπ' ἀγαθῶ οὐχὶ μόνον ἑαυτὸν ἀλλὰ καὶ τῶν περὶ αὐτοῦ ἐκλήθη νὰ πράξῃ, ὅπως μετὰ θάνατον ἀφήσῃ ἐπὶ τῆς γῆς ἕγνος τι διαρκές καὶ ἀνάμνησιν εὐάρεστον τῆς ἐπιγείου ὑπάρξεώς του.

Ἐν τῇ ἡλικίᾳ ταύτῃ πρόκειται νὰ πραγματοποιηθῶμεν τὴν μὲν, ἣν ὁ Κύριος εἰς ἅπαντας τοὺς δούλους αὐτοῦ ἐχορήγησεν, ὅπως μέχρι τῆς ἐπανόδου τοῦ πραγματοποιηθῶσιν αὐτήν. Ἀπερχοῖς δὲ καὶ ἐνώπιον τοῦ Ὑψίστου καὶ τῶν ἀνθρώπων καθίστανται ὅσοι ἐν τῇ ἀνδρική ἡλικίᾳ νεκρὰ καὶ ἄγονα ἐγκαταλείπουσι τὰ πολυτίμα δῶρα, ἅτινα ἐπ' ἀγαθῶ καὶ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῶν περὶ ἡμῶν ἐλάβομεν ἄνωθεν, λησμονοῦντες ὅτι καὶ ὡς τέκνα καὶ ὡς σύζυγοι καὶ ὡς γονεῖς καὶ ὡς μέλη τῆς κοινωνίας ἄπειρα καθήκοντα ἔχουσι νὰ ἐκπληρώσωσιν, ὅπως εἰς τὴν ποθητὴν τῷ Ὑψίστῳ τελειότητα προσεγγίσωσιν. Ἐὰν λοιπὸν πολυτίμος εἶναι ὁ χρόνος τῆς νεότητος, ἀσυγκρίτως πολυτιμότερος καθίσταται ὁ χρόνος τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίας. Ἐὰν ἡ φιλοπονία εἶναι ἀναγκαία ὅπως δι' αὐτῆς ἡ νεότης προπαρασκευασθῆ, ἀσυγκρίτως ἀναγκαιότερα βεβαίως καθίσταται κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐνεργείας. Ἐὰν δὲ τὰ σωτήρια αἰσθημάτων τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ πλησίον πρέπει νὰ θερμαίνωσι τὰς τρυφερὰς καρδίας τῶν νέων, τὰ αἰσθημάτων ταῦτα ἐν τῇ ἀνδρική ἡλικίᾳ πρέπει δι' ἔργων νὰ ἐνσαρκωθῶσι καὶ καταφανῆ νὰ γίνωσι διὰ τῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ διαγωγῆς ἡμῶν.

Ἄλλ' οἱ κίνδυνοι τῆς νεότητος δυστυχῶς μᾶς παρακολουθοῦσι κατὰ τὴν ἀνδρικήν ἡλικίαν, διότι αἱ ἔξεις κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην δευτέραν φύσιν ἀποτελοῦσι, μεγίστη δὲ εἶναι ἡ δύναμις αὐτῶν. Ἐὰν λοιπὸν παραμελήσαντες τὴν νεότητά μας ἀπεκτήσωμεν τὰς ἔξεις τῆς ἀστασίας, τῆς ἀπερισκεψίας, τῆς ἀκηρίας, τῆς φιληθονίας, τῆς οἰήσεως, τῆς παραφορᾶς, τοῦ ἐγωϊσμοῦ, δυσκόλως ἐν τῇ ἀνδρική ἡλικίᾳ θέλομεν ἀναδειχθῆ σταθεροί, περισκευμένοι, φίλεργοι, σώφρονες, μετρίφρονες, ὑπομονητικοὶ καὶ εὐεργετικοί. Ἄλλὰ καὶ τοὺς κινδύνους τῆς νεότητος ἂν διαφύγωμεν, καὶ μὲ τὰς καλητέρας διαθέσεις εἰς τὸν πρακτικὸν βίον εἰσέλθωμεν, νέους κινδύνους, καὶ κιν-

δύνας μεγάλους, θέλομεν ἐν αὐτῷ ἀπαντήσαι, διότι προχωροῦντες εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου ἐδῶ μὲν θέλομεν ἀπαντήσαι φίλον τινὰ ψευδῆ καὶ ἀχάριστον, ὅστις καίριως θέλει μᾶς λυπήσει. ἔκει δὲ πανουργόν τινα καὶ δόλιον καταγρόμενον τὴν εὐθύτητά μας, μετ' αὐτὸν δὲ αἰσχρόν τινα καὶ κακοήθη, ἐπιβουλευόμενον ἡμᾶς ἐν τῷ σκότει, καὶ πλησίον αὐτοῦ ἀνάγωγόν τινα καὶ ἀναιδῆ ἐξυβρίζοντα ἡμᾶς δημοσίῃ, καὶ ἐπὶ τέλους ἄδικόν τινα πλεονέκτην. Ταῦτα δὲ πάντα θέλομεν δηλητηριάσει τὴν καρδίαν μας, θέλομεν διαστρέψει τὸν χαρακτῆρά μας. Ὅταν δὲ προχωροῦντες πεισθῶμεν ὅτι ὑπὸ πονηρῶν περιουκλούμεθα, καὶ ἴδωμεν τοὺς μὲν ἀσεβεῖς καὶ ἀδίκους διὰ τῆς πονηρίας καὶ τῆς ἀθραδείας καὶ τῆς ἐπιτηδειότητος τῶν εὐτυχοῦντας καὶ χαίροντας, τοὺς δὲ εὐσεβεῖς καὶ δικαίους περιφρονοῦμένους καὶ πάσχοντας, ἢ ἀγανάκτησις ἡμῶν θέλει κορυφωθῆ, αἱ ὑγιέστεραι τῶν ἀρχῶν μας θέλομεν κλονισθῆ, καὶ τότε θέλομεν δικαιοδυνεύσει βεβαίως ἢ μισάνθρωποι νὰ γίνωμεν, ἢ τὴν ὀλεθρίαν ὁδὸν τῆς διαφθορᾶς, ἢν οἱ πλείστοι βαδίζουσι, καὶ ἡμεῖς νὰ βαδίσωμεν.

Πολλοὶ ὑπὸ τῶν σωτηρίων ἀρχῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐμπνεόμενοι οὔτε εἰς τὴν κακίαν τῆς μισανθρωπίας ὑπέπεσαν, ἐνθυμούμενοι ὅτι ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν, οὔτε εἰς τὴν εὐρύχωρον ὁδὸν τῆς ἀπωλείας εἰσῆλθον, ἀλλὰ τὴν εὐθείαν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν εἰς τὴν ζωὴν ἐξῆλθον. Καὶ ἴδου ἄνδρες πλήρεις ἀγάπης πρὸς τοὺς οἰκείους αὐτῶν, σταθεροὶ πρὸς τοὺς φίλους, εὐαίσθητοι πρὸς τοὺς δυστυχοῦντας, γενναῖοι πρὸς τοὺς ἐχθρούς, δίκαιοι καὶ εὐεργετικοὶ πρὸς πάντας, γενναῖοι εἰς τὰς δυστυχίας, ἀτρόμητοι εἰς τὰς ἀδίκους καταδρομὰς, μετριόφρονες εἰς τὰς εὐτυχίας, φιλάγαθοι καὶ φιλόπονοι, οὐδέποτε δὲ φιλοχρήματοι καὶ ἰδιοτελεῖς, εὐπροσῆγοροι καὶ φιλαλήθεις, πιστοὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ εἰς τὸ καθῆκον. Οἱ ἄνδρες οὗτοι τὰ ἀναγκαῖα τοῦ γῆρατος ἐρόδρια προμηθεύόμενοι, εὐχαρίστως εἰς τὸ στάδιον τῆς γεροντικῆς ἡλικίας θέλομεν εἰσελθεῖ, διότι διὰ τῆς συζυγικῆς ἀγάπης καὶ ἀρετῆς τῶν ἀποκτώσι συζύγους ἀφωσιωμένας, αἵτινες ἄπασαν τὴν εὐτυχίαν αὐτῶν εἰς τὴν εὐτυχίαν τοῦ συζύγου τῶν συγκεντρώνουσαι, καὶ τὰ γῆρατικὰ αὐτῶν θέλομεν περιθάλπει, διὰ τοῦ πατρικοῦ δὲ αὐτῶν φίλτρον καὶ τῶν πατρικῶν αὐτῶν φροντίδων προπαρσκευάζουσι τέκνα, ἅτινα θέλομεν εἰσθαι ἢ γλυκυτέρα τοῦ γῆρατός των ἀνακούφισις καὶ παρηγορία, διὰ τῆς φιλαγαθου δὲ αὐτῶν δικήσεως καὶ διὰ τῶν καλῶν αὐτῶν ἔργων ἀποκτώντες τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἀνθρώπων, εὐάρεστον τὸν βίον αὐτῶν θέλομεν διέλθει, παρὰ πάντων ἀγαπώμενοι καὶ ὑποληπτόμενοι. Διὰ τῆς φιλοπονίας αὐτῶν καὶ τὰ ἀναγκαῖα χρήματα ἀποκτώσιν, ὅπως καὶ αὐτοὶ ἀνέτως ζήσωσι καὶ εἰς ἄλλους χρήσιμοι γίνωσι, καὶ γνώσεις ποικίλας ἐπὶ τέλους προσκτώσιν.

ταί, δι' ὧν τὰς ὀχληρὰς αὐτῶν ὥρας εὐάρεστον θέλομεν δισκαδεάζει, καὶ διὰ τοὺς πέριξ αὐτῶν ἐπωφελεῖς θέλομεν εἰσθαι.

Ἐκ τούτων συμπεραίνομεν ὅτι καθὼς ἐν τῇ νεανικῇ ἡλικίᾳ προπαρσκευάζεται ἡ ἀνδρική, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἐν τῇ ἀνδρική προπαρσκευάζεται ἡ ἡλικία τοῦ γῆρατος. Ὅπως δὲ συμπληρώσωμεν τὴν ὑπόσχεσίν μας, ἃς μελετήσωμεν, φίλτατοι ἀφραταί, καὶ τὴν ἡλικίαν ταύτην τοῦ γῆρατος.

Μετὰ τὸ ἔξρ τῆς νεότητος ἔρχεται τὸ θέρος τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίας, καὶ μετὰ τὸ θέρος τὸ φθινόπωρον καὶ ὁ χειμὼν τοῦ γῆρατος. Μετὰ τὴν ἐργασίαν ἐπέρχεται ὁ κόπος, ὁ δὲ κόπος ἔχει ἀνάγκη ἀναπαύσεως. Τὴν ἀνάγκη ταύτην ἡσθάνθη κατὰ τὴν θεῖαν Γραφὴν καὶ αὐτὸς ὁ Δημιουργὸς μετὰ τὴν ἡλικίαν κατὰ τὴν ἐξῆρ ἡμέραν ὅθεν μετὰ τὴν ἡλικίαν τῆς ἐνεργείας, μετὰ τὴν ἡλικίαν τῶν κόπων καὶ τῶν μόχθων, εἰς τὴν ἡλικίαν τῆς ἀναπαύσεως καὶ τῆς ἡσυχίας ἢ θεῖα Πρόνοια βαθυμῆδὸν μᾶς εἰτάγει. Ἐάν δὲ ἐν τῇ νεότητι τερπόμεθα παρατηροῦντες καὶ θαυμάζοντες τὴν χαρμόσυνον ἀνατολὴν τοῦ ἄστρου τῆς ζωῆς, οὐχ ἥττον ἐν τῷ γῆρατι παρατηροῦντες ἐκθαμβοὶ τὴν μεγαλοπρεπῆ καὶ φωταπόλλον δύσιν τοῦ ἄστρου τούτου, συγκινοῦμεθα, ἀγαλλόμεθα, καὶ ἡ καρδία μας ἀνυψοῦται εἰς τὴν δοξολογίαν τοῦ Ὑψίστου. Καὶ ὅμως παράπονα καὶ γογγυσμούς ἀκούομεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παρὰ τῶν γερόντων, οἱ δὲ νέοι ἀποστρέφονται συνήθως τὴν γεροντικὴν ἡλικίαν, ἥτις καὶ τὸ κάλλος καὶ τὰς δυνάμεις μαραινεί, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου ὁ φυσικὸς καὶ διπνεκὴς πόθος τῆς ζωῆς εἰς τὸ γῆρας καθ' ἡμέραν τοὺς φέρει, πάντες δὲ, εἰς ὅσους ἐγκαρδίως ἀγαπῶμεν, νὰ ζήσωσι καὶ νὰ γῆρασωσιν εὐχόμεθα.

Πόθεν ἢ φαινομένη αὕτη ἀντίφασις; Πόθεν ἢ λυπηρὰ αὕτη διαφωνία;

Ἡ ἀντίφασις καὶ ἡ διαφωνία αὕτη προκύπτει ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει καὶ τὸ γῆρας τὰ δυσάρεστα καὶ τοὺς κινδύνους αὐτοῦ, ἐνώπιον τῶν ὁποίων καὶ τὸ ἀπροπαρσκευάστον γῆρας ἀδημονεῖ καὶ ἀπελπίζεται, καὶ ἡ ἄπειρος νεότης ὀπισθοδρομεῖ. Ὅταν ἀπροπαρσκευάστοι ἢ μᾶλλον εἰπεῖν κακῶς προπαρσκευασμένοι εἰς τὴν δύσιν τοῦ βίου περιέλθωμεν, αἱ σωματικαὶ καὶ αἱ διανοητικαὶ δυνάμεις ἡμῶν συνήθως ἐκλείπουσιν, οἱ πόδες καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν εἶναι ἀδύνατοι, ἡ ὄρασις καὶ ἡ ἀκοὴ ἐξασθενοῦσιν, ὀχληροὶ καθίστανται οἱ περίπατοι, οὔτε ἡ διανοητικὴ ἐργασία οὔτε ἄλλη ἐνασχόλησις δύναται νὰ δισκαδεάζῃ τὰς θλιβερὰς ὥρας τοῦ βίου μας, ἐπὶ τοῦ ἀργυρίου δὲ ἡμῶν συνήθως προσκολλόμεθα, καὶ τὸ πάθος τῆς φιλαργυρίας δυστυχεῖ καὶ ἐγοῖστας, ἀποτροπαίους μᾶς καθιστᾷ, ἐνῶτε δὲ νεάζοντες καὶ κομψευόμενοι, καὶ τὰς λευκὰς ἡμῶν τρίχας λευκονοῦντες, γελοῖοι καὶ φαῦλοι καθιστάμεθα. Ἄλλοτε δὲ τὰ τῆς νεότητος ἡμῶν λευκονοῦντες, δύστροποι καὶ

μεμφίμοιροι, ἀδίκως δὲ καὶ ἀποτόμως κατὰ τῶν νέων ἐξανιστάμεθα, καὶ αὐτοὺς μὲν μακρῶν ἡμῶν ἀποκρούομεν, πάντας δὲ τοὺς πέριξ ἡμῶν καὶ αὐτὰ τὰ τέκνα μας ψυχραίνομεν καὶ δυσχεροῦμεν, καὶ ἐν τῇ ἀπομονώσει τὴν δυστυχίαν ἡμῶν ἀξάνομεν, διότι καὶ τὰς παρελθούσας ἡμῶν παρεκτροπὰς ἐνθυμούμεθα τότε, καὶ τὴν ἀδυσώπητον τύψιν τοῦ συναιδέτου συναισθανόμενοι ἐπὶ τῆς κλίνης ἡμῶν κυλούμεθα, καὶ κατὰ τῶν ἀνθρώπων ἀδίκως ἀγανακτοῦμεν, καὶ κατὰ τοῦ Πλάστου ἀφρόνως γογγύζομεν, καὶ στενάζοντες μετὰ τοῦ Ἰωβ ἀνακράζομεν «ἡ ψυχὴ μου ἐδαρύνθη τὴν ζωὴν μου» ἀλλ' ἐνῶ τὸν θάνατον ἐπικαλοῦμεθα, ἐνώπιον τοῦ θανάτου ὠχρῶμεν καὶ τρέμομεν ἕβυσσον ἀγανῆ ἐνώπιόν μας εὐλίσκοντες.

Τοιοῦτον γῆρας, προμυζῶν καὶ ἀπεικονίζον ἐπὶ τῆς γῆς τὴν μέλλουσαν κύλιαν, βεβαίως οὔτε τοὺς γέροντας εὐχαριστεῖ οὔτε τοὺς νέους θέλγει. Καὶ ὅμως πάντες συνολογοῦμεν ὅτι πολλὰς ἢ δύσιν ἀσυγκρίτως ὠραιοτέρα τῆς ἀνατολῆς ἀναραίνεται, ἂν καὶ συνήθως κατὰ τὴν ἀνατολὴν καὶ ἡ δύσις.

Καὶ τῷ ὄντι, ὅταν διέλθωμεν τὸν βίον εὐτεβῶς, ἐναρέτως καὶ φιλοπόνως, ὅταν γῆρασκοντες καὶ ἀπὸ τὰς σφοδρὰς καὶ ἐπικινδύνους δρῆμας τῆς νεότητος καὶ ἀπὸ τοὺς μόχθους καὶ κόπους τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίας ἀπαλλαγθῶμεν, καὶ εἰς τὸν ἡσυχον καὶ ἀναπαυτικὸν λιμένα τοῦ γῆρατος ἐνσίμως φθάσωμεν, δὲν δυνάμεθα εἰμὴ νὰ χαρῶμεν, νὰ εὐχαριστήσωμεν καὶ νὰ δοξολογήσωμεν τὸν Ὑψίστον, ἀπαράλλακτα ὡς τὸν εὐτυχῆ ἐκεῖνον ναύτην, ὅστις εἰσερχόμενος εἰς γαλινησίον καὶ ἀσφαλῆ λιμένα, στρέφει τὸ βλέμμα πρὸς τὰ ὀπίσω, καὶ παρατηρῶν τοὺς σκοπέλους καὶ τὰ ἄγρια κύματα, ἐξ ὧν διεσώθη, καὶ μετὰ τῶν ὁποίων ἄλλοι ὄπισθεν αὐτοῦ εἰσέτι παλαίουσι, χαίρει, καὶ στρέφον τοὺς ὀφθαλμούς πρὸς τὸν οὐρανὸν εὐχαριστεῖ τὸν Πανάγαθον. Ὅταν ἐντίμως διεξέλθωμεν τὸν μέγαν καὶ δύσκολον ἀγῶνα τοῦ βίου, πάντες μᾶς σέβονται καὶ μᾶς ἀγαπῶσι, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Σολομὼν ἐν τῇ σοφίᾳ του ἀπεράνηθη ὅτι στέφανος δόξης περιβάλλει τὸ γῆρας τῶν ἐν δικαιοσύνῃ διανύσαντων τὸν βίον.

Εὐχόμενοι λοιπὸν νὰ ζήσωμεν καὶ νὰ γῆρασωμεν, δὲν εὐχόμεθα τὸ πολυγῆριον ἀλλ' ἀκηλίδωτον τοῦ βίου, δὲν εὐχόμεθα τριχῆς παιδίας ἀλλὰ φρένας ὑγιεῖς καὶ ἐντιμὸν γῆρας.

Οἱ ἐν εὐσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ διανύσαντες τὸν βίον καὶ τὸν σέβανον τοῦ γῆρατος; περιβληθέντες, δὲν αἰσθάνονται οὔτε τὴν ἐκ τοῦ κόρου ναυτικῆς οὔτε τοῦ συνεδέτου τὰς τύψεις, ἀλλὰ καθῆκον οὔτε τὸν συναιδέτου ἔχοντες οὔτε τὴν ζωὴν των βαρύνονται, οὔτε κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων γογγύζουσι, ἀλλ' ὑγιεῖς καὶ εὐροστοί, παῖδοι καὶ προσνηεῖς τὸν βίον διάγουσι. Καὶ ὅταν ὁ θάνατος ἀποσπᾷ ἀπὸ τὰς ἀγκάλας αὐτῶν τὰ φίλτατα ἀντικείμενα τῆς ἀγάπης καὶ

τῆς ἐπιγείου εὐδαιμονίας των, εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ καρδία των συναποσπᾷται μετ' αὐτῶν, καὶ σκοτεινὸς ὁ ἥλιος, καὶ ἔρημος ἡ γῆ καὶ ἄνευ θελγῆτων ἢ φύσις ὅλη παύσεται τότε εἰς τοὺς ὀφθαλμούς των, ἀλλ' ἐνῶ ὡς ἄνθρωποι μελαγχολοῦσιν, ὡς χριστιανοὶ πιστεύουσιν, ἐλπίζουσι, καὶ εἰς τὰς ἀνεξερυνήτους βουλήσεις τῆς θεῖας Προνοίας μετ' ὑπομονῆς κύπτουσι τὸν αὐχένα, καὶ γενναίως τὰς θλίψεις αὐτῶν ὑποφέρουσι.

Ἐάν δὲ καὶ ἄλλα δεινὰ ἐκτὸς τῶν πιερῶν ποτηρίων τοῦ θανάτου περιστοιχίζωσι τὸ γῆρας αὐτῶν, δὲν ἀπελπίζονται, δὲν ἀδημονοῦσι, διότι γνωρίζουσι ὅτι πᾶσα ἡλικία ἔχει τὰς θλίψεις καὶ τὰ δεινὰ τῆς, ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ ὠραῖον βόδιον ἔχει τὰς ἀκάνθας του, καὶ ὅτι σκοπίμως τὰς εὐτυχίας μετὰ δυστυχιῶν ἀνέμιξεν ὁ Πλάστης, ὅπως ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἡ χαρὰ παρηγορεῖ τὴν θλίψιν, ἢ δὲ θλίψις ζωηροτέρην καθιστᾷ τὴν χαρὰν. Καθὼς ἡ μελαγχολικὴ ἐσπέρα προετοιμάζει ἡμᾶς διὰ τὸ νυκτερινὸν σκότος, οὔτω καὶ ἡ ἐσπέρα τοῦ βίου, ἢτοι τὸ γῆρας, διὰ τῶν δεινῶν αὐτοῦ ἀπὸ τὰ θλιγητῆρα τῆς ζωῆς βαθυμῆδὸν μᾶς ἀποσπᾷ, καὶ διὰ τὴν ἡσυχίαν τοῦ σκοτεινοῦ τάφου προπαρσκευάζει τὸ σῶμα μας. Δικαίως λοιπὸν οἱ ἔμφοροντες γέροντες, θαυμάζοντες τὴν σοφίαν τῆς θεῖας Προνοίας, καὶ τὰ δεινὰ των μετ' ὑπομονῆς καὶ καρτερίας ὑποφέρουσι, καὶ ἐλαφρότερα οὔτω καθιστώσιν αὐτὰ, καὶ τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν ἀγάπην τῶν ἀνθρώπων διὰ τῆς ὑπομονῆς των προσελκύουσιν, ἀνεκτικοὶ δὲ, ἐπεικτεῖς καὶ δίκαιοι πρὸς τε τοὺς νέους καὶ πρὸς τὴν κοινωνίαν, δὲν σταυρόνουσι τὰς χεῖρας των μεμφίμοιροῦντες, μισάνθρωποι καὶ ἀποτρόπαιοι ἀναδεικνυόμενοι, ἀλλὰ συναισθανόμενοι ὅτι πᾶν βῆμα τῆς κακίας νέους ἀγῶνας τῆς ἀρετῆς πρέπει νὰ προκαλῆ, διότι ἄλλως ἢ κακία βεβαίως θέλει θριαμβεύσει καὶ ἡ κοινωνία θέλει καταστραφῆ, καὶ ὅτι καθ' ὅλας τὰς περιόδους τοῦ βίου ἡ ἀγάπη, ἢ συμπάθεια καὶ ἡ ἀγαθοποιία συντελοῦσιν εἰς τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τῶν ἄλλων καὶ ἡμῶν αὐτῶν, δὲν παύουσι καὶ ἐν τῷ γῆρατι των καὶ τοὺς πέριξ αὐτῶν ν' ἀγαπῶσι καὶ μετὰ τῶν δυστυχοῦντων νὰ συμπάσχωσι, καὶ τοὺς ἐνδεεῖς νὰ εὐεργετώσι, καὶ τοὺς ὠρῖμους καρπούς τῆς πολυχρονίου αὐτῶν πείρας εἰς τοὺς νεωτέρους νὰ μεταδίδωσι, καὶ τὴν διαγωγὴν τῶν νέων διὰ τῶν συμβουλῶν των νὰ κανονίζωσι, καὶ τοὺς κινδύνους τοῦ βίου νὰ ποῖς ὑποδεικνύωσι, διὰ τοῦ σεβασμοῦ αὐτῶν παραδείγματος καὶ τοῦ σώφρονος βίου των διαπλάττοντες χρηστὴν καὶ ἐνάρετον τὴν νέαν γενεάν· διότι εὐκόλως καὶ προθύμως ἡ νεότης κλίνας τὸ γόνυ ἐνώπιον των συμβουλῶν, δασκίης ἢ γλυκύτης καὶ ἢ ἀρετῆς τὰς ὑπαγορεύουσιν, αἱ δὲ πολιτικὶ τρίχες καὶ ἡ πολυχρονίας πείρα σεβαστὰς καθιστώσιν αὐτάς.

Τοιοῦτοι γέροντες εὐτυχεῖς καὶ ἡδονικωτάτας διέχονται καὶ αὐτὰς τὰς τελευταίας τοῦ βίου των ἡμέρας, ἀθάνατοι ἐν τῷ μέσῳ τῆς κοινωνίας

διαμένουσιν, αναγεννώμενοι και αναζώντες εν τη νεα γενεα υπερ ης τοσοῦτον ευγενως ηγωνισθησαν, ὅπως μεταδώσωσι και την μακροχρόνιον αυτων πειραν και τας γνώσεις και τὰ εὔσεβη και ευγενη αισθηματα της ψυχης των.

Τοιοῦτον γῆρας εὐχομαι ἀπὸ καρδίας ν' ἀξιοθῶμεν ἅπαντες, φίλτατοι ἀκροαταί, εὐτυχῆς δὲ αἱ κοινωνίαι, ἐντὸς τῶν ὁποίων και νέοι και νεάνιδες και ἄνδρες και γυναῖκες διὰ τοιοῦτον γῆρας προπαρκατευχόνται ὑπὸ τὸ κράτος τῶν δύο μεγάλων ἠθικῶν νόμων, οὓς ὁ Θεσάνθρωπος ἀπεκάλυψε, τῆς τελειοποιήσεως και τῆς ἀγάπης. Κοινωνία τοιαύτη ἀπαραίτητος ἐκ νέων και νεανίδων χρηστῶν, ὑπὸ ἀνδρῶν και γυναικῶν ἐναρέτων και φιλοπόνων και ὑπὸ γερόντων φιλαγάθων και σεβασμίων, παρουσιάζει ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μας κῆπον περπνότατον πλήρη ὄρειοτάτων και εὐόσμιων ἀνθέων και καρπῶν γλυκυτάτων και δένδρων μεγάλων και σεβαστῶν διὰ τὸ γῆρας των, ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν ὁποίων ἐν καιρῷ θέρους εὐκρέστως ἀναπνέομεν. Τοιοῦτος δὲ κῆπος, τοιαύτη κοινωνία ἀναπολεῖ εἰς τὸν νοῦν μας τὸν ἀπολεσθέντα παράδεισον, τὸν ὁποῖον πᾶσα εὐγενὴς ψυχὴ ποθεῖ, και πρὸς ἀνάγκησιν τοῦ ὁποῖου πάντες ὀφείλομεν ἀδικήτως νὰ ἐργαζώμεθα.

Ἐκστρα ἐν τῇ αἰ.

ΑΓΓΙΝ ΜΕΛΑΕ

Οἱ ἀναγνώσται τῆς "Εστίας" γνωσκουσιν ὅτι τὸ τελευταῖον σύγγραμμά τοῦ κ. Σάθας παρουσιάζει ὑπὸ ὄλως νέαν ἔποψιν τὸ ζήτημα τῆς ἐν Ἑλλάδι εἰσβολῆς και ἐγκατοικίσεως Σλαβικῶν φυλῶν. Μὴ ἀκολουθῶν εἰς τὰς παραδεξιμένας δοξασίας ὁ Ἑλληνομεσαιωνολόγος, ἀπολύτως ἀρνείται ὅτι οἰαδῆτις Σλαβικὴ φυλὴ ἐπέδραμὲ ποτε ἢ κατέκτησε τὴν Πελοπόννησον. Ἡ σπουδαίτης τοῦ θέματος και ἡ πρωτοτυπία τῆς νέας ἱστορικῆς θεωρίας ἐφελκύσαν τὴν προσοχὴν τῆς ἐυρωπαϊκῆς ἐπιστήμης, και τὰ ἐγκριτώτερα ὄργανα τοῦ γερμανικοῦ, τοῦ γαλλικοῦ και ἀγγλικοῦ τύπου πολυειδῶς ἀναλύουσι και σχολιάζουσι τὸ ἑλληνικὸν σύγγραμμά, τὸ σημεῖον νέαν περίσδον ἐν τῇ μεσαιωνικῇ ἱστορίᾳ.

Ἐκ τῶν γερμανικῶν ἐφημερίδων σημεῖομεν τὴν "Εφημερίδα τῆς Κολωνίας" και τὴν "Γενικὴν Ἀδουσιαάν", διότι, κατ' ἐξοχὴν μισελληνικαί, συνεχῶς μᾶς ἀπεκάλυσαν συρφετὸν μιγάδων Σλαβῶν και Ἀβάρων. Ἐν τῇ αὐτῇ ἐφημερίδι (Allgemeine Zeitung), ἐν ἣ ὁ Φαλλμεράγερ ἐδημοσίευσε τὰς κατὰ τῶν Ἑλλήνων ὑβρεῖς, ἀναλύων νῦν ὁ καθηγητῆς Meyer τὸ ἑλληνικὸν βιβλίον εἰς δύο μακρότατα ἄρθρα, ὁμολογεῖ ὅτι αἱ θεωρίαι τοῦ Βαυαροῦ ἱστορικοῦ κατήντησαν πλέον μῦθοι, ὅτι τὰ ὀνόματα Μοραίαι, Μάνη, Ναβαρῖνος και τὰ τοιαῦτα δὲν εἶναι Σλαβικά, ἀλλ' ἀπλατὴ παραφθοραὶ κλασικῶν ὀνομάτων, ὡς πειστικώτατα ὁ κ. Σάθας ἀποδεικνύει. Καὶ ἀπολύτως μὲν ἡ Ἀδουσιαία Ἐφημερίς δὲν φαίνεται συμφωνοῦσα πρὸς τὸν κ. Σάθαν, τὸν ὁποῖον οὐδὲν ἦσαν θεωροῦσα ἐφ' ἑμῶν πρὸς τοὺς ἐγκριτωτέρους τῆς Ἑυρωπαϊκῆς ἱστορικῆς διὰ μακρῶν βιογραφῆ. Κατὰ τὸν Meyer, ἐξετάσας ὁ κ. Σάθας τὸ ζήτημα ὑπὸ γενικὴν ἔποψιν, παρεῖθε καθέκαστά τινα, τῶν ὁποίων τὴν διασάφησιν ἀπαιτεῖ ἡ ἐπιστῆμη πρὸς τελικὴν ἀπόφασιν.

Ἐν Γαλλίᾳ, ἐνθα αἱ τοῦ Φαλλμεράγερ θεωρίαι οὐδε-

* Monumenta Historiae Hellenicae. Ὁ δεύτερος και ὁ τρίτος τόμος δημοσιεύονται περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔτους 1881.

μίαν εὐρον ἢ χῶν, ἢ προσοχὴ τῶν ἱστορικῶν ἐστράφη περὶ ἄλλο θέμα τὸ ὁποῖον ὁ κ. Σάθας ἐπραγματεύθη, πότε δηλαδὴ ἐξωντώθη τελικῶς ἡ ἑλληνικὴ Ἔρησεια και ἐθριαμβεύσεν ὁ χριστιανισμὸς ἐν Ἑλλάδι. Ἀναλύσας τὸ σύγγραμμά ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἐπιγραφῶν ὁ κ. Ρενάν, θερμῶς συνέστησε τὴν νέαν ἱστορικὴν θεωρίαν τοῦ κ. Σάθα, ἐξ ἧς και μόνης δύνανται νὰ λυθῶσι τόσαι ἱστορικαὶ ἀμφιβολίαι, ὡς τὸ μεταξὺ Βυζαντινῶν και Ἑλλήνων μίσος, ἡ διάσπασις ἀγαλμάτων μέγιστος αὐτῶν τῶν Σταυροφορίων, και ἰδίᾳ πῶς, ἐνθ' οἱ Τούρκοι ἐπληροσίζον εἰς τὸν Ἰσθμὸν, ἢ ἐν Σπάρτῃ ἀκαδημία ἐπανέφερε τοὺς ἑλληνικοὺς θεοὺς, και πῶς ἡ πρώτη ἐγκύκλιος τοῦ πρώτου τῆς Τουρκοκρατίας πατριάρχου ἀφορᾷ εἰς τὴν περπόλησιν τῆς ἀνέριου ἑλληνικῆς θεολογίας τοῦ Πλήθωνος. Ὡς γνωστόν, και ἐν τῇ "Εφημερίδι τῶν Συζητήσεων" ὁ περιλάλητος βιογράφος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐδημοσίευσεν ὄρειον ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου ἄρθρον. Ὁ XIX Siecle, ἡ ἐφημερίς τοῦ About, θεωρῶν τὸ Σλαβικὸν ζήτημα ἀνάριον πάσης συζητήσεως, ὁμολογεῖ πῶς οἱ μὲν ἀναγεννηθέντες Ἑλληνες γράφουσι βιβλία, τὰ ὑποκὰ δύνανται νὰ ζηλευσῆ πᾶς Ἑυρωπαϊκῆς ἱστορικῆς, και νὰ τὰ θεωρήσῃ τιμὴν τῆς πᾶσα πεπολιτισμένη Κυβέρονης. "Ομοῖα ἐγκωμιστικὰ ἄρθρα δημοσιεύουσιν ἡ Γερμανικὴ Ἐπιθεώρησις, ἡ Νέα Ἐπιθεώρησις, ὁ Αἰὼν, ἡ Γαλλικὴ Δημοκρατία κλπ.

Ἐκ τῶν ἀγγλικῶν ἐφημερίδων ἀναφέρομεν τὴν Pal Mall Gazette και τὸν Times. Τὸ ἄρθρον τοῦ "Χρόνου" μεταφέρει ἐνταῦθα ἡ "Εστία", και διὰ τὸ σπουδαῖον τῆς παγκοσμίου ἐφημερίδος, πρῶτον καταδεχομένης νὰ λάθῃ ὑπ' ὄψιν και τὴν πτωχὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν, και διότι σαφῶς συνοφίξει τὴν ἱστορίαν τοῦ πολυβουλήτου ζητήματος.

Οἱ ΣΛΑΒΟΙ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Ἡ θέσις τὴν ὁποῖαν προσαλλήλως κατέχουσι τὸ Ἑλληνικὸν και τὸ Σλαβικὸν στοιχεῖον ἐν τῇ χερσονήσῳ τοῦ Αἴμου, και ἡ ἐκ τούτου πιθανόντης περιπλοκῶν και πολιτικῶν περισπασμῶν, καθιστῶσιν ἄξιον πλειοτέρας προσοχῆς τὸν ἄρτι ἐκδοθέντα ὑπὸ τοῦ κ. Σάθα πρῶτον τόμον τῶν Μνημείων τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας ἐν γαλλικῇ εἰσαγωγῇ ὁ ἐκδότης πραγματεύεται περὶ τοῦ ἀσπυδαίου ζητήματος, ἂν ποτε οἱ Σλάβοι εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρελθούσης ἑκατοντητηρίδος ὁ Σλάβος Βανδούρης ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ Imperium Orientale διεμαρτυρήθη κατὰ τῆς ὑποτιθεμένης εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰσβολῆς Σλαβῶν. Ἐτεροι μετ' ἐκείνων συγγραφῆς, συμπεριλαμβανομένου και τοῦ Leake, μὲν ἐβίβαν τὸ ζήτημα τοῦτο. Ἡ θεωρία τῆς τοιαύτης Σλαβικῆς εἰσβολῆς ἀναζωπυρήθη μετὰ τὴν ἐν Πύλῳ νουμαχίαν ὑπὸ τοῦ Ἑλληνος ἱερέως Κ. Οἰκονόμου, δημοσιεύσαντος διὰ τὴν ἐν Πετροῦπόλει ἀκαδημίαν πρίτομον συγγραφὴν ἑλληνο-ρωσιστῆ, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ ν' ἀποδείξῃ τὴν σχέσιν μεταξὺ Σλαβονο-ρωσιστικῆς και Ἑλληνικῆς γλώσσης ἢ δημοσιεύσας αὐτὴ εἶχεν, ὡς εἰκὸς, πολιτικὸν λόγον. Ἀρ' ἐτέρου ὁ καθηγητῆς Φαλλμεράγερ ἐν λαμπρῷ γερμανικῷ συγγράμματι περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ Μοραίως κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας ἀπέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι οἱ Ἑλληνες, χάριν τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν ὁποίων ἔπασα ἡ Ἑυρώπη συνεκινήθη, οὐδὲν ἄλλο ἦσαν ἢ μῆγμα Σκυθῶν, Σλα-

βων, Σέρβων, Βουλγάρων, Μογχοβιτῶν και ἐτέρων βαρβαρικῶν φυλῶν! Ἐν συνόλῳ ἐπιστεύετο ὅτι κατὰ τὸν Ζ' αἰῶνα Σλάβοι εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐκυβέρνησαν ἐπὶ μακρὸν τὴν χώραν, και ἐπὶ τέλους ἐξελληνίσθησαν. Ἀλλὰ, καθὼς εὐλόγως παρατηρεῖ ὁ κ. Σάθας, τὸ ζήτημα θὰ διαφωτισθῇ τότε μόνον, ὅταν ἀκριβέστερον γνωσθῇ ἡ Βυζαντινὴ ἱστορία, και ἐπαναληθῇ ἡ μελέτη αὐτῆς οὐ σημείου παρήτησε τὸ θέμα ὁ Γίββων.

Μνημεῖα ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὴν ἱστορικὴν ἐκείνην περίσδον ὑπάρχουσιν ἄρθρα, εὐτυχῶς δὲ ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι και λόγιοι ἱκανοί, οἵτινες μετρίσχαντες τὸν ζῆλον τοῦ νὰ γίνωσιν Ὀμηροὶ και Πλάτωνες, ἀνέλαθον τὴν δημοσίευσιν μνημείων Βυζαντινῶν, ἐν οἷς δικαίως πιστεύουσιν ὅτι θὰ ἀνείρωσι τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἱστορίαν. Ἐσχάτως προήχθη ἐν Ἀθήναις σχολὴ Βυζαντινολόγων, ἐν οἷς δυνάμεθα νὰ μνημονεύσωμεν τὰ ὀνόματα τοῦ Ζαμπελίου, Πηκπερηγοπούλου, Λάμπρου, Βικέλα, Σάθα και ἄλλων. Ὁ κ. Σάθας ἰδίως δύνανται νὰ ἐπικληθῇ ὁ θεμελιωτῆς τῆς σχολῆς. Ἐδημοσίευσε μέχρι τοῦδε 17 ὀγκώδεις τόμους περιέχοντας τοιαῦτα ἱστορικὰ μνημεῖα, μεταξὺ τῶν ὁποίων δυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν τὰ ἀπουνημονεύματα τοῦ Μιχαὴλ Ψελλοῦ, ὑπουργοῦ πέντε αυτοκρατορῶν, τοῦ ὁποῖου ἡ τρικυμιώδης ζωὴ ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὴν τοῦ λόρδου Βάκωνος, τὰ Χρονικά τῆς Κύπρου ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ μέχρι τῆς βασιλείας τῆς Αἰκατερίνης Κορνάρου, ὡς και τὰ ἑλληνικὰ κείμενα τῶν Ἀσιζῶν και τοὺς Βυζαντινοὺς νόμους τοὺς ἰσχύοντες ἐν Κύπρῳ κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας.

Οἱ Βυζαντινοί, ὡς ἐκ πολλῶν χωρίων δηλοῦται ἀποκαλοῦσι τοὺς κατὰ τὸν Ζ' αἰῶνα ἐπιδραμόντας τὴν Ἑλλάδα, Σούθας, Σλάβους, Ἀβάρους, Ρυγγίνους, Σαδουλάτους, Ἀραβας και Τούρκους. Βεβαίως δὲν διεκρίνοντο διὰ τὰς γεωγραφικὰς και ἐθνογραφικὰς αὐτῶν γνώσεις, και ἔχει δίκαιον ὁ κ. Rambaud λέγων ὅτι "οἱ αυτοκράτορες ἠγγύουν τὴν αυτοκρατορίαν". Εἰς τῶν ἐπιτημοτέρων Βυζαντινῶν γεωγράφων, ὁ Νικηφόρος Βλεμμύδας, γράψας κατὰ τὴν II' ἑκατοντητηρίδα, λέγει λόγου χάριν ὅτι ἡ Δωδώνη δὲν εἶναι πόλις, ἀλλ' ἐπαρχία φέρουσα κατὰ τὴν ἀρχαιότητα τὸ ὄνομα Μακεδονία, και ὅτι ἡ Θεσσαλία εἶναι πόλις ἐν τῇ Δωδώνῃ. Χρονογράφοι τῆς Ζ' ἑκατοντητηρίδος τῆς ἐποχῆς, δηλονότι ὁπότε συνέβη ἡ ἐν λόγῳ ἐπιδρομὴ, δὲν ἀναφέρουσιν Σλάβους ὡς εἰσβαλόντας. Ὁ Ἰωάννης Νικίας ἀποκαλεῖ αὐτοὺς Ἀλβανούς, ἐν δὲ ἐγγράφῳ ἀνακαλυφθέντι ἐν τῷ Ἀθῶνι εὐρίσκουμεν αὐτοὺς ἀποκαλουμένους Βλάχους. Ἄξιον σημειώσεως εἶναι ὅτι οἱ Βυζαντινοὶ γράφουσι τὴν ἀποδιδωμένην εἰς τοὺς Σλάβους ἐπωνυμίαν Σβλαβίτοι, και τοῦ τοῦ ὄντος ἀγνώστου εἰς ἀπάσας τὰς Σλαβικὰς διαλέκτους ἀρχαίως τε και νεωτέρας. Οἱ Σβλαβίνοι οὗτοι μνημονεύονται εἰς ἐγγράφα ὡς ὑπάρχον-

τες ἐν Ἡελοποννήσῳ μέχρι και τοῦ ΙΕ' αἰῶνος. Τότε δὲ, ὁπότε ἦτο καλῶς ἐγνωσμένη τῆς χερσονήσου ἡ γεωγραφία, περιγράφονται ὑπὸ τοῦ Λαονίκου Χαλκοκονδύλου και τοῦ ἀρχιεπισκόπου Μελετίου ὡς Ἀλβανοὶ και Βλάχοι. Ἀρ' ἐτέρου δὲ ἐν ἐγγράφοις ἐξαχθεῖσιν ἐκ τῶν Ἑνετικῶν ἀρχείων, δι' ὧν ἐπικυροῦνται τὰ ἀνήκοντα εἰς αὐτοὺς τιμάρια "πατρικῶ και μητρικῶ δικαιώματι", ἀποκαλοῦνται οὗτοι ἐπίσης Ἀλβανοί.

Ὅθεν ὁ κ. Σάθας συμπεραίνει ὅτι οἱ Ἀλβανοβλάχοι εἰσέβαλον εἰς Ἑλλάδα ἐν ὀνόματι τοῦ γαγάνου τῶν Ἀβάρων, τοῦ ὁποῖου και ἀνεγνώριζον τὴν κυριαρχίαν μέχρι τοῦ ἔτους 791, ὁπότε Κάρολος ὁ μέγας κατέστρεψε τὸ Ἀβαρικὸν κράτος. Οἱ ἱστοριογράφοι Καρόλου τοῦ Μεγάλου ὀνομάζουσι τοὺς κατοίκους τῆς Ἡελοποννήσου Μακεδόνας-Ἀβάρους, ὁ δὲ Χαλκοκονδύλης τοὺς ἀποκαλεῖ Ἀλβανούς-Ἀβάρους, ἐπιπροσθέτων ὅτι οἱ Ἀλβανοὶ οὐδὲν ἕτερον εἶναι ἢ λείψανα τῶν ἀρχαίων Μακεδόνων. Τοιαύτη δὲ παράδοσις διατηρεῖται και μεταξὺ τῶν σημερινῶν Ἀλβανῶν.

Τοιαῦτα τοῦ συγγραφέως τὰ συμπεράσματα ὑπὸ ἱστορικὴν και ἐθνογραφικὴν ἔποψιν. Κατὰ συνέπειαν ἀντιφροῦει και τὴν ὑπὸ τοῦ Φαλλμεράγερ ὑποστηρικθῆσαν ἰδέαν ὅτι ἐν τῇ νεοελληνικῇ διαλέκτῳ ὑπερέχει τὸ Σλαβικὸν στοιχεῖον. Ἀληθῶς ὁ ἀριστος τῶν ζώντων Σλαβομαθῶν, ὁ Μικλοσιτς, καταδιβάξει εἰς ἐκαστὸν τὰς ἐν τῇ νεωτέρῃ ἑλληνικῇ σλαβικῆς λέξεις, πιθανῶς ὅλως και ὁ ἀριθμὸς οὗτος ὑπερβαίνει τὸν πραγματικόν.

Ὁ κ. Σάθας διὰ πολλῆς ἐπιτηδειότητος ἐξηγεῖ διαφόρους γεωγραφικῶς ὄρους ὡς διεφθαρμένους ἀρχαίως ὀνομασίας, και οὐχὶ ὡς ἐκ τοῦ Σλαβικοῦ παραγομένους. Οὕτω τὸ ὄνομα τοῦ ποταμοῦ Ρουρεῖ ἐν Ἡλιδὶ εἶναι διεφθαρτῆς Ἀρρεῖας, Ὁρρεῖας Ρορρεῖας και ἐπὶ τέλους Ρουρεῖας. Οἱ Ναβαρῖνοι, τὸ νέον τῆς Πύλου ὄνομα, σημαίνει ἀπλῶς τὴν πόλιν τῶν Ναβαρριῶν, οἵτινες μετὰ τῶν Καταλάνων κατέσχεον τὴν πόλιν ἐκείνην μέχρι τοῦ 1420. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καλεῖται και Σπανοχῶρι, ἦτοι χώρα τῶν Ἰσπανῶν. Μοραίως κατὰ τὸν συγγραφέα εἶναι παραφθορὰ τῆς ἀρχαίας Μοραίας τὸ ὄνομα διατηρεῖται εἰς τὸ ἔθνος τῆς Μοργγῆς κείμενον παρὰ τὴν ἀρχαίαν πόλιν.

Πολλὰ ἄλλα πιθανὰ ἐξηγήσεις γεωγραφικῶν ὄρων εὐρίσκονται ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τοῦ κ. Σάθα, τὴν ὁποῖαν συνιστῶμεν εἰς τὴν μελέτην τῶν λαγίων.

Ἐὰν δὲν ἔλυσε τὸ ζήτημα τῆς Σλαβικῆς ἐν Ἑλλάδι εἰσβολῆς ὁ κ. Σάθας, ἐπροχώρησαν ὅμως αὐτὸ πρὸς τὴν λύσιν του, δὲν ἀμφιδάλλομεν δὲ ὅτι ἡ δημοσίευσις ἀπάντων τῶν μνημείων τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, ἄτινα προτίθεται νὰ συμπεριλάβῃ εἰς δέκα τόμους, θὰ λύσῃ ὀριστικῶς τὸ ζήτημα. Συγχάρομεν τῇ Ἑλληνικῇ Βουλῇ, ἥτις

μ' ἄλλας τὰς χρηματικὰς στενοχωρίας της, ἀνέλαβεν ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῆς τὴν ἐκδοσὶν τῆς σειρᾶς τοῦ κ. Σάβα, καὶ ἐλπίζομεν ὅτι τοιοῦτον σπουδαῖον ἔργον δὲν θὰ διακοπῇ δι' ἔλλειψιν ὑλικῆς συνδρομῆς. [Times, 23 Ἀγούστου].

ΑΝΕΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

[Μυθιστόρημα Ἐκτορος Μαλό βραβευθὲν παρὰ τῆς γαλλικῆς Ἀκαδημίας. Μετάφρασις Α. Ρ. Παγκαθῆ].

Συνόλιον· 161 σελ. 548.

ΙΑ'

Βαρβερίνος.

Ἄν δὲν ἐθιαζόμην νὰ φθάσω εἰς τὰ Παρίσια, θὰ ἔμενον πολὺν, πάρα πολὺν καιρὸν μετὰ τῆς Λίζης· εἶχομεν τόσα νὰ εἰπώμεν, καὶ τόσον ὀλίγα ἠδυνάμεθα νὰ λέγωμεν διὰ τῆς γλώσσης ἣν ἠδυνάμεθα νὰ μεταχειρισθώμεν!

Ἡ Λίζα εἶχε νὰ μοὶ διηγήθῃ πῶς ἀποκατέστη εἰς Δρευζὺ, πῶς τὴν ἠγάπησε πολὺ ὁ θεὸς της καὶ ἡ θεία της, οἵτινες ἐκ τῶν πέντε παιδίων των εἶχον διατηρήσει μόνον ἓν. Τὸ δυστύχημα τοῦτο συμβαίνει συνεχῶς εἰς Νιέβραν, ὅπου αἱ γυναῖκες ἐγκαταλείπουσι τὰ παιδιά των, μισθοῦμεναι ὡς τροφὴ εἰς ξένων οἰκίας· μοὶ εἶπεν ὅτι τὴν μετεχειρίζοντο ὡς ἂν ἦτον κόρη των· μοὶ περιέγραψε πῶς ἔζη εἰς τὴν οἰκίαν των, τίνας αἱ ἀπολαύσεις της· ἡ ἀλιεῖα, αἱ ἐκδρομαὶ διὰ πλοιαρίου, οἱ περιπάτοι εἰς τὰ δάση· καὶ οὕτω παρήγαγε σχεδὸν ὅλας τῆς ὁ καιρὸς, ἀφ' οὗ δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ σχολεῖον.

Ἀφ' ἐτέρου ἐγὼ εἶχον νὰ τῇ διηγηθῶ ὅ,τι μοὶ συνέβη ἀφ' οὗτου ἐχωρίσθημεν, πῶς ἐκινδύνευσα ν' ἀποθάνω εἰς τὸ ἀνθρακωρυχεῖον ὅπου ὁ Ἀλέξης ἐργάζεται, καὶ πῶς, ὅταν ἔφθασα εἰς τῆς τροφῆ μου, ἔμαθον ὅτι ἡ οἰκογένειά μου μ' ἐζήτει, ἐξ οὗ ἠμποδίσθη νὰ ὑπάγῃ νὰ ἰδῶ καὶ τὴν Στεφαννὴν, καθὼς ἐπεθύμουν.

Ἐννοεῖται ὅτι ἡ οἰκογένειά μου ἐπέειχε τὴν εὐρύτεραν θέσιν εἰς τὴν διήγησίν μου, ἡ πλουσία μου οἰκογένεια· καὶ ἐπανέλαβον εἰς τὴν Λίζαν ὅ,τι εἶχον εἰπεῖ εἰς τὸν Ματτίαν, ἐπιμένων πρὸ πάντων εἰς τὰς ἐλπίδας τοῦ πλούτου. Ἄν αὐταὶ ἐπηλήθεον, θὰ ὑτυχοῦμεν πάντες, ὁ πατήρ της, οἱ ἀδελφοὶ της, ἐκείνη, πρὸ πάντων ἐκείνη.

Ἡ Λίζα δὲν εἶχε τὴν πρόωρον πείραν τοῦ Ματτίαν, οὐδ' ὑπεβλήθη ποτὲ, κατ' εὐτυχίαν της, εἰς τὴν σχολὴν τῶν τροφίμων τοῦ Γαρροφόλη· ἦτον ἐπομένως προθυμοτάτη νὰ παραδεχθῇ ὅτι πᾶς πλούσιος ἔπρεπε νὰ εἶναι καὶ εὐτυχῆς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, καὶ ὅτι τὰ χρήματα ἦσαν ὡς μαγικὴ φάβδος δίδουσα, καθὼς εἰς τὰ παραμύθια, ὅ,τι τις ἐπιθυμεῖ. Ὁ πατήρ της δὲν ἐφυλακίσθη διότι ἐπτόχωνε, καὶ διὰ τοῦτο ἡ οἰκογένεια ὄλη ἐξβίβθη εἰς ἀπελπίαν· Ἄν ἐγὼ ἦμην ὁ πλούσιος ἢ ἂν ἐκείνη, ἀδιάφορον· τοῦλάχιστον ὡς πρὸς

τὸ ἀποτέλεσμα, ἦτον τὸ ἴδιον· θὰ ἤμεθα ὅλοι εὐτυχεῖς, καὶ ἐκείνη περὶ τούτου ἐμερίμνα καὶ μόνου ὅλοι ἠνωμένοι καὶ ὅλοι εὐτυχεῖς.

Δὲν κατετρέβομεν δὲ ὅλον τὸν καιρὸν μᾶς συνμιλοῦντες ἐμπρὸς τοῦ καταβράκτου, καὶ ἀκούοντες τὸν κρότον τοῦ ὕδατος τοῦ καθορμῶντος διὰ τῶν σχισμᾶδων τῆς καταπακτῆς, ἀλλὰ κ' ἐπειπατοῦμεν οἱ τρεῖς ὁμοῦ, ἡ Λίζα, ὁ Ματτίας κ' ἐγὼ, ἡ μᾶλλον οἱ πέντε, διότι καὶ ὁ Κάπης καὶ ἡ κυρία πληγγῶν μᾶς συνώδευον.

Ἐπὶ πολλὰ ἔτη μετὰ τοῦ Βιτάλη, καὶ ἐσχάτως μετὰ τοῦ Ματτίαν εἶχον πολλοὺς τόπους διατρέξει εἰς τὰς πλανήσεις μου· δὲν ἀπῆντησα δὲ ποτὲ περιεργότερον ἐκείνου εἰς ὃν εὐρισκόμην τώρα. Τὰ δάση ἦσαν ἀπέραντα, αἱ πεδιάδες ὠραῖαι, καὶ οἱ βράχοι, οἱ λόφοι, τὰ σπήλαια, οἱ ἀρριζόντες καταβράκται, αἱ ἕρμαιοι λίμναι, καὶ εἰς τὴν στενὴν κοιλάδα, ἧς ἀπότομα ἐγείρονται τὰ πλευρά, ἡ διώρυξ ὡς στιλπνὴ ταινία ἀνελίσσομένη, ὅλα ταῦτα ἦσαν θαυμάσια. Ἡ ἀκοὴ ἐπλήττετο ὑπὸ τοῦ ψιθυρισμοῦ τῶν ὑδάτων, τοῦ κελιδήματος τῶν πτηνῶν, τῆς βοῆς τοῦ ζεφύρου διὰ τῶν μεγάλων δένδρων. Ἀληθές ὅτι πρὸ τινῶν ἐτῶν εἶχον ἐπίσης εὐρεῖ ὠραῖαν τὴν κοιλάδα τῆς Βιέβρας, ὥστε δὲν ἀπαιτῶ νὰ πιστευθῶ τόσον εὐκόλως. Θέλω νὰ εἰπῶ μόνον ὅτι πανταχοῦ ὅπου περιπάτησα μετὰ τῆς Λίζης, ὅπου συνεπαίξαμεν, ὁ τόπος μοὶ ἐφαίνετο ἔχων καλλονὰς καὶ χάριτας, ὁποίας δὲν εἶχον διὰ τοὺς ὀφθαλμούς μου ἄλλοι ἴσως καλλήτερον κεκοσμημένοι ὑπὸ τῆς φύσεως. Τὴν χώραν ταύτην εἶδον μετὰ τῆς Λίζης, καὶ ἔμεινεν εἰς τὴν ἐνθύμησίν μου φωτισμένη ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τῆς χαρᾶς μου.

Τὸ ἐσπέρας ἐκαθήμεθα ἐμπρὸς τῆς οἰκίας, ὅταν δὲν ἦτον πολλὴ ὕγρασία, ἐμπρὸς τῆς ἐστίας, ὅταν ἦτον πυκνὴ ἡ ομίχλη, καὶ πρὸς εὐχαρίστησιν τῆς Λίζης ἐπαίζον ἄρπαν. Καὶ ὁ Ματτίας ἐπίστευε ἐπαιξε τὸ βιολίον ἢ τὸν αὐλόν, ἀλλ' ἡ Λίζα ἐπροτίμα τὴν ἄρπαν, καὶ ἐγὼ ἦμην ὑπερήφανος διὰ τοῦτο.

Ὅταν ἐχωρίζομεθα διὰ νὰ πηγαίνομεν εἰς τὰς κλίνας μᾶς, ἡ Λίζα μ' ἐζήτει τὸ νεαπολιτικὸν ἔσσμα μου καὶ τῇ τὸ ἔψαλλον.

Ἄλλ' ἀνάγκη ἦτον ν' ἀφήσω τὴν Λίζαν καὶ τὴν ὠραῖαν χώραν, καὶ ν' ἀπέλθωμεν.

Εἰς ἐμὲ ἡ ἀναχώρησις αὕτη πολλὴν λύπην δὲν ἐπροξένησε. Τοσάντις ὄνειρεύθην τὰ πλούτη, ὥστε εἶχον καταστήσει νὰ πιστεύω, ὅχι ὅτι θὰ πλουτήσω ποτὲ, ἀλλ' ὅτι ἤδη ἐπλούτησα, καὶ ὅτι μοὶ ἤρκει οἶν δῆποτε ἐπιθυμίαν νὰ συλλάβω, ἵνα τὴν ἰδῶ ἐκτελουμένην προσεχῶς, προσεχέστατα, σχεδὸν ἀμέσως.

Αἱ τελευταῖαί μου λέξεις πρὸς τὴν Λίζαν—λέξεις, ἐννοεῖται, ἧς δὲν ἐπρόσβρα, ἀλλὰ μόνον ἐξέφρασα.—ἀποδεικνύουσιν ὑπερὶ πάντων μακρηγορίαν πόσον εὐλακρῶς κατειργάμην ὑπὸ τῶν τοιοῦτων ἐλπίδων.

—Θὰ ἔλθω νὰ σ' ἐπάρω εἰς Ἀμαζαν τέρριπον, τῇ εἶπον.

Καὶ μ' ἐπίστευσε, καὶ διὰ τῆς χειρὸς μοὶ ἔνευσεν ὡς ἂν ἐκτύπη τοὺς ἵππους. Ἐβίλεπε καὶ ἐκείνη βεβαίως τὴν Ἀμαζαν ὡς τὴν ἐβίλεπον καὶ ἐγὼ.

Ἄλλὰ πρὶν ἢ διέλθω ἐρ' ἀμαζίας τὴν ὁδὸν ἐκ Παρισίων εἰς Δρευζὺ, ἀνάγκη ἦτον νὰ διατρέξω περὶ τὴν ἐκ Δρευζὺ εἰς Παριτίους. Ἄν δὲν ἦτον ὁ Ματτίας, θὰ ἐφρόντιζον μόνον νὰ ταχύνω τὴν ὁδοπορίαν, κερδίζων μόνον τὸ ἀπολύτως ἀναγκαῖον διὰ τὴν καθημερινὴν συντήρησιν. Τίς ἢ ἀνάγκη νὰ κοπιᾶζω τώρα; Δὲν εἶχομεν πλέον οὔτε ἀγελάδα οὔτε πληγγῶνα ν' ἀγοράσωμεν, καὶ μόνον τὴν ἐπιούσιον ἄρτον ἂν ἐκερδίζομεν, χρήματα βεβαίως δὲν ἐπρόκειτο ἐγὼ νὰ φέρω εἰς τοὺς γονεῖς μου.

Ἄλλ' ὁ Ματτίας δὲν ἐπέθετο εἰς τοὺς λόγους δι' ὧν ὑπεστήριζον τὴν γνώμην μου.

—Ἄς πράξωμεν ὅ,τι δυνάμεθα, ἔλεγε, καὶ μὲ ἠνάγκαζε νὰ λαμβάνω τὴν ἄρπαν. Τίς ἠξέουρε ἂν θὰ εὐρωμεν τὸν Βαρβερίνον ἀμέσως;

—Ἄν δὲν τὸν εὐρωμεν τὴν μεσημέριαν, θὰ τὸν εὐρωμεν εἰς τὰς δύο. Ἡ ὀδὸς Μουρετάρ δὲν εἶναι τόσον μακρὰ.

—Καὶ ἂν δὲν κατοικῇ πλέον ἐκεῖ;

—Θὰ ὑπάγωμεν ὅπου κατοικεῖ.

—Καὶ ἂν ἐπέστρεψεν εἰς Χαβανόν; Τότε θὰ πρέπη νὰ τῷ γράψωμεν, νὰ περιμεύωμεν τὴν ἀπόκρισίν του. Καὶ εἰς τὸ διάστημα τοῦτο πῶς θὰ ζῶμεν, ἂν τὰ βαλάντιά μας εἶναι κενά; Ὡς νὰ μὴν ἐγνώριζες τὰ Παρίσια. Ἐλησθήμενος τὰ λατομεῖα τοῦ Γεντιλλῶ;

—Ὅχι.

—Ὅχι· ἐγὼ δὲν ἐλησθήμενος τὸν τοῖχον τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἀγίου Μενάρθου, καὶ ὅτι ἐκεῖ ἐστηρίζομην διὰ νὰ μὴ πέσω, ὅτε ἀπέθνησκον τῆς παῖνης. Δὲν θέλω νὰ πεινῶ εἰς τὰ Παρίσια.

—Θὰ ἔχωμεν καλὸν γέσυμα εἰς τῶν γονέων μου.

—Δὲν ἀνοῦμαι τὸ γέσυμα διότι καλῶς ἐπρογευμάτισα· ὅταν ὅμως οὔτε πρόγευμα ἔχω οὔτε γέσυμα, τότε δὲν εἶμαι εἰς καλὴν κατάστασιν, καὶ τοῦτο δὲν μοὶ ἀρέσκει. Ἄς ἐργαζώμεθα λοιπὸν ὡς ἂν εἶχομεν ν' ἀγοράσωμεν ἀγελάδα διὰ τοὺς γονεῖς σου.

Φρονιμωτάτη ἦτον αὕτη ἡ συμβουλή. Ὁμοιοῦ ὅμως ὅτι δὲν ἔψαλλον καθὼς ὅταν εἰργαζόμην διὰ ν' ἀγοράσω δῶρον διὰ τὴν μάμνιν Βαρβερίαν ἢ διὰ τὴν Λίζαν.

—Τί δυνήρως θὰ εἶσαι ὅταν θὰ γίνης πλούσιος! μοὶ ἔλεγεν ὁ Ματτίας.

Ἀπὸ τῆς Κορβεΐλης ἐπανεύρομεν τὴν ὁδὸν ἣν εἶχομεν διατρέξει πρὸ ἑξ μηνῶν, ὅτε ἐκ Παρισίων ἐπήγαμεν εἰς Χαβανόν, καὶ πρὶν φθάσωμεν εἰς Ἐβραϊόπολιν, εἰσῆλθομεν εἰς τὴν ἀγροικίαν, ὅπου εἶχομεν δώσει τὴν πρώτην μας συναυλίαν, καὶ ἐπαίξαμεν κ' ἐγέρευσαν οἱ εἰς τὸν γάμον προσκεκλημένοι. Ὁ γαμβρὸς καὶ ἡ νόμισα μᾶς ἀνεγνώ-

ρισαν, καὶ ἠθέλησαν νὰ παίξωμεν πάλιν καὶ νὰ χορεύσομεν. Μᾶς ἔδωκαν δεῖπνον καὶ κατάλυμα.

Ἐκείθεν δ' ἀνεχωρήσαμεν τὴν ἐπαύριον τὸ πρωὶ ἵνα εἰσέλθωμεν εἰς Παρισίους, ἑξ μηνῶν καὶ δεκάτεσσαρας ἡμέρας ἀφ' οὗτου εἶχομεν ἐξέλθει ἐκεῖθεν.

Ἄλλ' ἡ ἡμέρα τῆς ἐπιστροφῆς δὲν ὠμοιάζε τὴν τῆς ἀναχωρήσεως. Ὁ καιρὸς ἦτον σκοτεινὸς καὶ ψυχρὸς. Δὲν ἐφαίνετο ἥλιος εἰς τὸν οὐρανόν· οὐδαμοῦ ἥλιος, οὐδαμοῦ πράσινα χόρτα παρὰ τὴν ὁδόν. Ἀφ' οὗ ἐσχόλασεν ὁ θερινὸς ἥλιος, ἦλθεν ἡ ομίχλη τοῦ φθινοπώρου· δὲν μᾶς ἐπιπτον πλέον εἰς τὴν κεφαλὴν ἄνωθεν, ἀπὸ τοῦς τοίχους, ἄνθη λευκοῦν, ἀλλὰ φύλλα ξηρὰ, ἀποσπώμενα ἀπὸ κίτρινων δένδρων.

Ἄλλὰ τί μᾶς ἐμελλε τοῦ καιροῦ ἡ κατήρεια; Εἶχομεν ἐντὸς ἡμῶν χαρὰν ἐνδόμουχον, ἣτις δὲν εἶχεν ἀνάγκην ἐξωτερικῆς ἐξεγέρσεως.

Ἄγων δὲ μᾶς δὲν λέγω ἐρήθως, διότι ἡ χαρὰ ἐν ἐμοὶ ὑπῆρχεν, ἐν ἐμοὶ καὶ μόνω.

Ὁ δὲ Ματτίας, καθ' ὅσον ἐπλησιάζομεν τῶν Παρισίων, ἐγίνετο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον μελαγχολικὸς, καὶ πολλὰκις ἐπεριπάτει ὠρας δλοκλήρου; χωρὶς νὰ μ' εἶπῃ μίαν λέξιν.

Ποτὲ δὲν μοὶ εἶχεν εἰπεῖ τὸν λόγον ταύτης τῆς θλίψεως, καὶ ἐγὼ, νομίζων ὅτι προήρξατο ἐκ τοῦ φόβου τοῦ χωρισμοῦ ἡμῶν, δὲν ἤθελον νὰ τῷ ἐπαναλάβω ὅ,τι πολλὰκις τῷ εἶχον εἰπεῖ, ὅτι διπλαθὴ οἱ γονεῖς μου δὲν ἐδύνατο νὰ συλλάβωσι τὴν ἰδέαν τοῦ νὰ μᾶς χωρίσωσι.

Μόνον δ' ὅταν ἐστάθημεν νὰ προγευματίσωμεν, πρὶν φθάσωμεν εἰς τὰ ὄχυράματα, καθήσας εἰς λίθον, καὶ τρώγων τὸν ἄρτον του, μοὶ εἶπε τί τόσον τὴν ἀνησυχεῖ.

—ἠξέουρε; τί συλλαγίζομαι ὅταν ἐλιβαίνωμεν εἰς τὰ Παρίσια;

—Τί;

—Ναί, τί; Τὸν Γαρροφόλην. Ἄν ἐξῆλθε τῆς φυλακῆς! Ὅταν ἔμαθον ὅτι ἐφυλακίσθη, δὲν ἐσαεφθην νὰ ἐρωτήσω διὰ πόσον καιρὸν. Ἴσως λοιπὸν εἶν' ἐλεύθερος τώρα, καὶ ἴσως ἐπέστρεψεν εἰς τὴν κατοικίαν του, εἰς τὴν ὁδὸν Λουραίνης. Τὸν Βαρβερίνον θὰ ζητήσωμεν εἰς τὴν ὁδὸν Μουρετάρ, δηλαδὴ εἰς τὴν συνοικίαν τοῦ Γαρροφόλη παρὰ τὴν θύραν του. Τί θὰ συμβῇ ἂν κατὰ τύχην μᾶς ἀπαντήσῃ; Εἶναι κύριός μου, εἶναι θεὸς μου. Ἡμπορεῖ λοιπὸν νὰ μ' ἐπάρῃ πάλιν, χωρὶς νὰ ἠμπορῶ νὰ τὸν διαφύγω. Ἐρροβείσο μὴ πέσης πάλιν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Βαρβερίνου· ἐννοεῖς ἐπομένως πόσον πρέπει νὰ φοβῶμαι μὴ πέσω εἰς τὰς τοῦ Γαρροφόλη. Ὡς τὴν δυστυχεῖ κεφαλὴν μου! Καὶ ἐπειτα, τίποτε δὲν εἶναι ἡ κεφαλὴ ὡς πρὸς τὸν χωρισμὸν. Δὲν θὰ εἶναι πλέον δυνατὸν ν' ἀπαντήσωμεν καὶ ὁ χωρισμὸς οὗτος διὰ τῆς οἰκογενείας μου θὰ εἶναι πολὺ φοβερότερος παρὰ διὰ τῆς ἐδικῆς σου. Βεβαίως ὁ Γαρροφόλης θὰ θελήσῃ νὰ σ' ἐπάρῃ καὶ σὲ, καὶ νὰ σοὶ δώσῃ ὅσα μαθήματα δίδει εἰς τοὺς τροφίμους του, καὶ ὅσους δακτύλους

ἐν ταύτῳ· ἀλλὰ σὺ δὲν θὰ θέλῃς νὰ ἔλθῃς, καὶ ἐγὼ δὲν θὰ θέλω τὴν συντροφίαν σου. Σὲ, ποτὲ δὲν σ' εἶδεραν.

“Ὀλος εἰς τὰς ἐλπίδας μου ἐκδοτος, εἶχον λησμονήσει τὸν Γαροφόλῃν. Ἄλλ' ὅτι εἶπεν ὁ Ματτίας ἦτον πολὺ πιθανόν, καὶ δὲν μ' ἐχρηιάζοντο ἀλλὰ ἐξηγήσεις ἵνα ἐννοήσω τὸν κίνδυνον ἡμῶν.

— Τί θέλεις; τὸν ἠρώτησα· θέλεις νὰ μὴ ἐμῆς εἰς τὰ Παρίσια;

— Νομίζω ὅτι ἂν δὲν ὑπάγω εἰς τὴν ὁδὸν Μουρετάρ, ἀρκεῖ τοῦτο, καὶ δὲν ὑπάρχει πιθανότης ν' ἀπαντήσω τὸν Γαροφόλῃν.

— Μὴ ἔλθῃς λοιπὸν εἰς τὴν ὁδὸν Μουρετάρ. Θὰ ὑπάγω μόνος, καὶ τὸ ἐσπέρας ἀπαντώμεθα εἰς ὄρισμένον τι μέρος περὶ τὰς ἑπτὰ.

Τὸ μέρος, ὃ προσδιωρίσαμεν διὰ ν' ἀπαντηθῶμεν, ἦτον ἡ ἄκρα τῆς γεφύρας τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, πρὸς τὴν μητροπολιτικὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας. Ταῦτα ἀποφασίσαντες, ἐκινήσαμεν πάλιν ἵνα εἰσέλθωμεν εἰς τὰ Παρίσια.

“Ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Ἰταλίας, ἐχωρήθημεν, ἀμφότεροι συγκεινημένοι, ὡς ἂν ἐβλεπόμεθα δι' ἐσχάτην φοράν· καὶ ὁ μὲν Ματτίας μετὰ τοῦ Κάπη διευθύνθη πρὸς τὸν βοτανικὸν κήπον, ἐγὼ δ' ἐστράφη πρὸς τὴν ὁδὸν Μουρετάρ, ἧτις ἦτον εἰς μικρὰν ἀπόστασιν.

Ἀπὸ ἐξ μνηῶν κατὰ πρῶτον ἦδη εὕρισκόμενον μόνος χωρὶς τοῦ Ματτία, χωρὶς τοῦ Κάπη πλησίον μου, εἰς τὴν μεγάλην πόλιν τῶν Παρισίων. Τοῦτο δυσάρεστον μοὶ ἐπροξέει συναίσθησιν.

Ἄλλὰ δὲν ἔπρεπε ν' ἀφήσω νὰ μὲ καταβάλῃ τὸ αἶσθημα τοῦτο, ἀφ' οὗ ἐπρόκειτο νὰ εὕρω τὸν Βαρβερίνον, καὶ δι' αὐτοῦ τὴν οἰκογένειάν μου.

Εἶχον γράψαι εἰς τεμάχιον χαρτίου τὰ ὀνόματα καὶ τὰς διευθύνσεις τῶν ξενοδόχων, παρ' οἷς ἐμελλον νὰ εὕρω τὸν Βαρβερίνον· ἀλλὰ περιττὴ ἦτον ἡ πρόνοια αὕτη, διότι δὲν εἶχον λησμονήσει οὔτε τὰ ὀνόματα οὔτε τὰς διευθύνσεις, καὶ ἀνάγκη δὲν εἶχον νὰ ἰδῶ τὸ χαρτίον μου. Τὰ ὀνόματα ἦσαν: Παϊότος, Βαρβαβώδης καὶ Χοπινέτος.

Ὁ πρῶτος ἂν ἀπήντησα ὡς κατέβαινον τὴν ὁδὸν Μουρετάρ ἦτον ὁ Παϊότος. Χωρὶς πολὺ νὰ πταθῶ εἰσῆλθον εἰς εἶδος καπηλείου κατέχοντος τὸ πρόσγειον οἰκίας ἐνοικιαζομένης κατὰ δωμάτια. Τὸν Βαρβερίνον ὁμοίως ἐζήτησα μετὰ φωνῆς τρεμουσίης.

— Τί πράγμα εἶναι ὁ Βαρβερίνος;

— Ὁ Βαρβερίνος ἀπὸ τὸ Χαβανόν. Καὶ περιέγραψα τὴν εἰκόνα τοῦ Βαρβερίνου, τοῦλάχιστον τοῦ Βαρβερίνου ὡς τὸν εἶχον ἰδεῖ ὅτε ἐπέστρεψεν ἐκ Παρισίων. Πρόσωπον τραχὺ, ἐκφρασαν ἀπότομον, κεφαλὴν κλίνουσαν εἰς τὸν δεξιὸν ὦμον.

— Δὲν ἔχομεν. Δὲν γνωρίζω. Εὐχαριστήσας, ἐπορεύθην παρακάτω, πρὸς τὸν Βαρβαβώδην, ὅστις ἦτον δωματίων ἐνοικιαστῆς, καὶ συγχρόνως ὀπωροπώλης.

Καὶ πρὸς αὐτὸν ἐπανέλαβον τὴν ἐρώτησίν μου.

Κατ' ἀρχάς δὲν ἤθελον νὰ μ' ἀκούσουν. Ἀνὴρ καὶ γυνὴ ἦσαν ἐνησυχολημένοι. Ὁ μὲν ἔκοπτε διὰ μαχαίρας ἧτις εἶχε σχῆμα μουστρίου πηκτόν τινα πράσινον πολτὸν, ὅστις, κατ' αὐτὸν, ἦτον σπανία· ἡ δὲ ἐφιλονεῖκε μετὰ τινος ἀγοραστοῦ, δι' ἐσχυριζομένην ὅτι τῇ ἔδωκεν ἕνα ὀβολὸν ὀλιγώτερον. Τέλος δ' ἀφ' οὗ τρις ἐπανέλαβον τὴν ἐρώτησίν μου, κατῳρήσασα νὰ λάβω μίαν ἀπόκρισιν.

— Ἄ! ναί, ὁ Βαρβερίνος. . . Τὸν εἶχομεν, εἶναι πολὺς καιρὸς τώρα· τέσσαρες χρόνοι καὶ παρπάνω.

— Ἦντο, εἶπεν ἡ γυνή, καὶ μᾶς χρεωστῆ μάλιστ' ἀκόμη καὶ μίαν ἐβδομάδα. Ποῦ εἶναι τὸς τώρα ὁ κατεργάρας;

Αὐτὸ τοῦτο ἤθελον νὰ μάθω καὶ ἐγὼ.

Ἐξῆλθον λοιπὸν καὶ ἐντεῦθεν ἀπρακτος, καὶ ὅπως οὐδ' ἀνήσυχος. Ὁ Χοπινέτος ἀκόμη μοὶ ἔμεινε. Ἄν καὶ αὐτὸς δὲν ἤξευρε, πρὸς ποῖον θ' ἀπετεινόμενος; ποῦ θὰ ἐζήτησαν τὸν Βαρβερίνον;

Ὡς ὁ Παϊότος, οὕτως ἦτον ξενοδόχος καὶ ὁ Χοπινέτος. Ὅταν εἰσῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν ὅπου ἐμαγαίρευε, καὶ ὅπου ἦσαν καὶ αἱ τράπεζαι, πολλοὶ ἄνθρωποι ἐκάθηντο εἰς αὐτάς.

Τὰς ἐρωτήσεις μου ἀπηύθυνον εἰς τὸν Χοπινέτον τὸν ἴδιον, ὅστις μεταλλίνην κουτάλαν ἔχων εἰς τὰς χεῖρας, κατεγίνετο νὰ χύνη τὴν σούπαν· εἰς τῶν ξένων τοῦ τὰ πινακία.

— Ὁ Βαρβερίνος, μοὶ εἶπε δὲν εἶναι πλέον ἐδῶ.

— Καὶ ποῦ εἶναι; ἐρώτησα τρέμων.

— Ἄ! δὲν ἤξεύρω. Σκοτοδινία μὲ κατέλαθε, καὶ μοὶ ἐφάνη ὅτι ἐχόρευον εἰς τὴν φωτίαν οἱ λέβητες.

— Ποῦ ἤμπορῶ νὰ τὸν ζητήσω; ἠρώτησα.

— Δὲν ἀφῆκε τὴν διευθύνσιν του. Φαίνεται δ' ὅτι ἡ φυσιογνωμία μου ἐξέφρασαν εὐγλώττως καὶ συγκινητικῶς τὴν ἀπελπισίαν μου, διότι εἰς τῶν ἀνθρώπων οἵτινες ἔτρωγον πλησίον τῆς ἐστίας μοὶ ἀπέτεινε τὸν λόγον.

— Τί τὸν θέλεις τὸν Βαρβερίνον; μ' ἠρώτησε.

Ἀδύνατον μοὶ ἦτον ν' ἀποκριθῶ εὐλακρινῶς καὶ νὰ διηγηθῶ ὅλην τὴν ἱστορίαν μου.

— Ἐρχομαι ἀπὸ τὸν τόπον του, τὸ Χαβανόν, καὶ τῷ φέρω εἰδήσεις τῆς γυναικὸς του. Μ' εἶπε πῶς θὰ τὸν εὕρω ἐδῶ.

— Ἄν ἤξεύρεις ποῦ εἶναι ὁ Βαρβερίνος, εἶπεν ὁ ξενοδόχος πρὸς τὸν ἐρωτήσαντά με, ἤμπορεῖς νὰ τὸ εἰπῆς εἰς αὐτὸ τὸ παιδίον. Δὲν θέλει νὰ τὸν βλάψῃ. Δὲν εἶναι ἀληθές, παιδίον;

— Ὡ! ὄχι, κύριε.

Ἦ ἐλπίς μοὶ ἐπανῆλθε. Ὁ Βαρβερίνος τώρα πρέπει νὰ κατοικῇ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Καντάλ τῆς παρόδου τοῦ Ὀστερλίτζ. Ἐκεῖ ἦτον πρὸ τριῶν ἐβδομάδων.

Ἠχαρίστησα διὰ τὴν πληροφορίαν, καὶ ἐξῆλθον· ἀλλὰ, πρὶν ὑπάγω εἰς τὴν πόρον τοῦ Ὀ-

στερλίτζ, ἦτις, ὡς ἐφρόνου, ἦτον εἰς τὴν ἄκραν τῆς γεφύρας Ὀστερλίτζ, ἠθέλησα νὰ μάθω εἰδήσεις περὶ Γαροφόλῃν, καὶ νὰ τὰς φέρω εἰς τὸν Ματτίαν.

Ἦμην τὴν στιγμὴν ἐκείνην πλησιέστατα τῆς ὁδοῦ Λουρκίνης. Ὀλίγα βήματα, καὶ ἤμην εἰς τὴν οἰκίαν ὅπου μὲ εἶχε φέροι ὁ Βιτάλης. Ὡς κατὰ τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν κατὰ πρῶτον ἐκεῖ προσήλθομεν, οὕτω καὶ τώρα ἐν γερόντιον, τὸ αὐτὸ γερόντιον, ἐκρέμα βράκη εἰς τὸν ὑποπράσινον τοῖχον τῆς αὐλῆς. Σχεδὸν ἤθελον πιστεύσει ὅτι εἰς αὐτὸ τοῦτο πάντοτε ἠσχολεῖτο ἀφ' ὅπου τότε τὸν εἶχον ἰδεῖ.

— Ἐπέστρεψεν ὁ κ. Γαροφόλης; τὸ ἠρώτησα.

Ἄλλὰ τὸ γερόντιον μὲ ἠτένεσε, καὶ ἤρχισε νὰ ξηροβήχῃ χωρὶς νὰ μ' ἀπαντήσῃ. Ἐσκέφθην δὲ ὅτι ἔπρεπε νὰ τῷ ὑποδείξω ὅτι ἤξευρον ποῦ ἦτον ὁ Γαροφόλης, ἄλλως τίποτε δὲν θὰ ἐμάθηνον παρὰ τοῦτου τοῦ ῥακοπώλου.

— Εἶναι πάντοτε ἐκεῖ; εἶπον, πονηρὰν ἐπιτηδεύμενος ἔκφρασι. Πρέπει ἀρκετὰ νὰ βαρύνεται.

— Ἴσως· ὅμως ὁ καιρὸς περνᾷ.

— Ἴσως ὀγληγορώτερα δι' ἡμᾶς παρὰ δι' ἐκείνον.

Τὸ γερόντιον ἐγέλασε διὰ τὸν ἀστεῖσμόν μου τοῦτον, καὶ τοῦτο τῷ ἐπέφερε φοβερὸν βήχα.

— Ἠξεύρεις πότ' ἐπιστρέφει; τὸν ἠρώτησα ὅταν ἔπαυσε βήχων.

— Τρεῖς μῆνας.

Τρεῖς μῆνας ὁ Γαροφόλης εἰς τὴν φυλακὴν! Ὁ Ματτίας ἤμποροῦσε νὰ εἶναι ἡσυχος, διότι πρὸ τριῶν μνηῶν οἱ γονεῖς μου θὰ εὕρισκον τρόπον πῶς ὁ φοβερός παδρόνος νὰ μὴ ἤμπορῇ νὰ βλάψῃ τὸν ἀνεψιὸν του.

Εἰς τοῦ Χοπινέτου εἶχον κυριευθῆ ὑπὸ δεινῆς ἀνησυχίας· ἐδῶ ὅμως ἡ ἐλπίς μοὶ ἀνεβλάστησε. Τὸν Βαρβερίνον θὰ εὕρισκον εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Καντάλ.

Ἄνευ περικτήτου ἀναβολῆς διευθύνθη πρὸς τὴν πόρον τοῦ Ὀστερλίτζ, πλήρης χαρᾶς καὶ ἐλπίδος, καὶ ἔνεκα τῶν αἰσθημάτων τούτων βεβαίως διατεθειμένος εἰς ἐπιείκειαν πρὸς τὸν Βαρβερίνον.

Ἴσως δὲν ἦτον τόσον κακῶς ὅσον ἐφαίνετο. Χωρὶς αὐτοῦ θὰ εἶχον πιθανώτατα ἀποθάνει τοῦ ψύχους καὶ τῆς πείνης εἰς τὴν ὁδὸν Βρετέιλ. Ἀληθές ὅτι μ' ἀφῆρσεν ἀπὸ τῆς μάνας Βαρβερίνας καὶ μ' ἐπώλησεν εἰς τὸν Βιτάλην· ἀλλὰ δὲν μ' ἐγνώριζε, καὶ ἐπομένως δὲν ἤμποροῦσε νὰ τρέψῃ πολὴν ἀγάπην πρὸς παιδίον ἐντελῶς ξένον εἰς αὐτόν. Ἐπειτα ἡ πενία εἶναι καὶ κακὴ σύμβουλος, καὶ αὐτὴ τὸν ἠνάγκασε. Ἦδη δὲ μ' ἐζήτησε, ἠσχολεῖτο δι' ἐμὲ, καὶ ἂν ἀνεύρισκον τοὺς γονεῖς μου, εἰς αὐτὸν θὰ τὸ ὄφειλον. Πρὸς ταῦτα ὄφειλον ἄλλα αἰσθήματα παρὰ τὰ τῆς ἀποστροφῆς ἣν μοὶ ἐνέπνευσεν ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν κατέλιπον τὸ Χαβανόν, ἐκ τῆς χειρὸς συρόμενος ὑπὸ τοῦ Βιτάλη. Καὶ πρὸς αὐτὸν ἔπρεπεν ἐπίσης νὰ

δειχθῶ εὐγνώμων. Τοῦτο ἦτον χρέος, ἂν ὄχι ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως, ὡς ἐκείνην ἦν ἔτρεφον εἰς τὴν μάναν Βαρβερίναν, ἀλλὰ χρέος καὶ συνειδησεως.

Διερχόμενος διὰ τοῦ βοτανικοῦ κήπου, δὲν εἶχον πολὺν δρόμον ἀπὸ τῆς ὁδοῦ Λουρκίνης μέχρι τῆς παρόδου τοῦ Ὀστερλίτζ· δι' ἣν καὶ ταχέως ἐφθάσα ἐμπρὸς τοῦ ξενοδοχείου Καντάλ, ἔχοντας ξενοδοχεῖον μόνον τὸ ὄνομα, ὄντος δ' ἀληθῶς ἀθλίου καταγωγίου. Ἀνῆκε δὲ εἰς γραιὴν ἡμικωφον, ἧς ἔτρεμεν ἀδικόπως ἡ κεφαλή.

Ὅτε τῇ ἀπέτεινα τὴν συνήθη ἐρώτησίν μου, ἐσχημάτισε τὴν χεῖρά της εἰς χωνίον ὀπίσω τοῦ αὐτίου της, καὶ μὲ περιάλασε νὰ ἐπαναλάβω ὅ,τι τὴν εἶχον ἐρωτήσει.

— Ὀλίγον βαρκοῦ, εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ.

— Θέλω νὰ ἰδῶ τὸν Βαρβερίνον, τὸν Βαρβερίνον ἀπὸ τὸ Χαβανόν. Κατοικεῖ ἐδῶ, δὲν εἶναι ἀληθές;

Χωρὶς δὲ νὰ μ' ἀπαντήσῃ, ὕψωσε τοὺς δύο της βραχίονας διὰ κινήματος τόσον ἀποτόμου, ὥστε ὁ γάτος ὅστις ἐκοιμάτο εἰς τὰ γόνατά της, ἐτρόμαξεν ἐξυπνήσας καὶ ἐπήδησε κατὰ γῆς.

— Δυστυχία! δυστυχία! εἶπε.

Ἐπειτα δὲ ἀποβλέψασα πρὸς ἐμὲ, ἐν ᾧ ἡ κεφαλή της ἤρχισε νὰ κινῆται ἐπι βικιότερον,

— Εἶσαι ἴσως, εἶπε, τὸ παιδίον; . . .

— Ποῖον παιδίον;

— Ὁποῦ ἐζήτησε;

Ὁποῦ ἐζήτησε! Ἀκούσας αὐτὰς τὰς λέξεις, ἠσθάνθη νὰ συστέλληται ἡ καρδία μου.

— Ὁ Βαρβερίνος! ἀνέκραξα.

— Ὁ μακαρίτης. Πρέπει νὰ εἰπῆς ὁ μακαρίτης Βαρβερίνος.

Τότε ἐστρέφθη εἰς τὴν ἄρπαν μου.

— Ἀπέθανε λοιπὸν! ἔκραξα μεγαλοφώνως, καὶ ἡ συγκίνησις ἐπράχυνε τὴν φωνήν μου.

— Πρὸ ἑαυτῶ ἡμερῶν, εἰς τὸ νοσοκομεῖον τοῦ Ἀγίου Ἀντωνίου.

Ἐμεινα ἐκτὸς ἐμαυτοῦ, ὡς ἂν τὰ εἶχον χάσει. Ὁ Βαρβερίνος ἀπέθανε! Καὶ τὴν οἰκογένειάν μου πῶς νὰ τὴν εὕρω τώρα; Ποῦ νὰ τὴν ζητήσω;

— Σὺ λοιπὸν εἶσαι τὸ παιδίον, ἐξηκολούθησεν ἡ γραιία. Σὺ εἶσαι, καὶ σ' ἐζήτησε διὰ νὰ σ' ἀποδώσῃ εἰς τὴν πλουσίαν οἰκογένειαν.

Τότε ἡ ἐλπίς μοὶ ἀνεγεννήθη, καὶ εἰς τὴν ἐλπίδα αὐτὴν προσήλθον ὅλως.

— Ἠξεύρεις λοιπὸν; . . . εἶπον.

— Ἠξεύρω ὅ,τι διηγεῖτο ὁ δυστυχῆς· ὅτι εἶχεν εὖρει καὶ ἀναθρέψει ἐν παιδίον· ὅτι ἡ οἰκογένεια, ἧτις εἶχεν ἄλλοτε ἀπολέσει τὸ παιδίον τοῦτο, θέλει νὰ τὸ λάβῃ πάλιν, καὶ ἐκείνος ὅτι ἦτον εἰς τὰ Παρίσια διὰ νὰ τὸ ζητήσῃ.

— Ἄλλ' ἡ οἰκογένεια; εἶπον ἀσθμαίνων, μετὰ διακοπτομένης φωνῆς· ἡ οἰκογένειά μου;

— Τὸ λοιπὸν εἶσαι σὺ τὸ παιδίον ἐκεῖνος; Ἄ! εἶσαι σὺ, ναί, σὺ εἶσαι.

Και ἐν ᾧ ἐκλονεῖτο ἡ κεφαλή της, ἐστήριζεν ἐπ' ἐμέ τὸ βλέμμα καὶ μ' ἐθεώρει.

Ἐγὼ ὅμως τὴν ἀπέσπασα τῆς ἐρεύνης της.

— Παρακαλῶ, κυρία, τῆ εἶπον, εἰπέτε μοι ὅ,τι ἠξέστερετα.

— Ἀλλὰ τίποτε ἄλλο δὲν ἠξέσω μόνον ὅτι σοὶ διηγήθην, παιδίον μου, δηλαδή, κύριέ μου.

— Τί σὰς εἶπον ὁ Βαρβερίνος περὶ τῆς οικογενείας μου. Βλέπετε τὴν συγκίνησίν μου, κυρία, τὴν ταρχήν μου, τὴν ἀγωνίαν μου.

Ἀλλὰ χωρὶς νὰ μ' ἀπαντήσῃ ὕψωσα πάλιν τοὺς βραχίονας πρὸς τὸν οὐρανόν.

— Κύτταξε πρᾶγμα! εἶπε.

Τὴν στιγμὴν ταύτην γυνή, ἣτις ἐφαίνετο ὡς ὑπηρετρία, εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν. Τότε ἡ ξενοδόχος τοῦ Καντάλ ἀφῆκεν ἐμὲ καὶ πρὸς αὐτὴν ἀποτεινομένη,

— Κύτταξε πρᾶγμα! ἐπνεέλαθε. Τὸ παιδίον τοῦτο, ὁ νέος αὐτὸς κύριος, εἶν' ἐκεῖνος δι' ἃν ὠμίλει ὁ Βαρβερίνος. Αὐτὸς ἐφρασε, καὶ ὁ Βαρβερίνος δὲν ὑπάγει πλέον. Κύτταξε... πρᾶγμα!

— Ὁ Βαρβερίνος λοιπὸν, εἶπον, ποτὲ δὲν σὰς ὠμίλησε περὶ τῆς οικογενείας μου;

— Εἰκοσάκις, ἑκατοντάκις. Ἐλεγεν ὅτι εἶναι πλουσία οικογένεια.

— Ποῦ κατοικεῖ αὐτὴ ἡ οικογένεια; Πῶς ὀνομάζεται;

— Ὡ! ἄλλο πρᾶγμα. Τοῦτο ποτὲ δὲν τὸ εἶπεν ὁ Βαρβερίνος. Ἐνοεῖ; τὸ εἶχε κρυφόν. Ἦθελε νὰ λάθῃ τὴν ἀνταμοιβὴν μόνος αὐτὸς, ὡς καὶ ἦτον δίκαιον. Ἐπειτα ἦτον πονηρός.

Ἡ δυστυχία! Τὸ κατελάμβανον, ἄριστα τὸ ἐνόουν ὅ,τι ἡ γράϊα ἠθέλε νὰ εἰπῇ. Ἀποθνήσκων ὁ Βαρβερίνος ἔλαθε μεθ' ἐαυτοῦ εἰς τὸν τάφον τὸ μυστικὸν τῆς γεννήσεώς μου.

Ἐφθασα λοιπὸν τόσον πλησίον τοῦ τέρματος, καὶ τὸ τέμα μὲ διέρευγον! Ὡ τὰ ὠραῖά μου ὄνειρα, τὰς ἐλπίδας μου!

— Καὶ δὲν γνωρίζετε κανένα, ἠρώτησα τὴν γράϊαν, εἰς ἃν τίποτε νὰ εἶπεν ὁ Βαρβερίνος;

— Δὲν εἶχεν ὁ Βαρβερίνος τὴν ἀνοσιάν νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς κανένα. Ἦτον πολὺ δύσπιστος τὸν χαρκατῆρα.

— Καὶ ποτὲ δὲν εἶδατε κανένα τῆς οικογενείας μου νὰ ἔλθῃ νὰ τὸν εὕρῃ;

— Ποτὲ.

— Οὔτε φίλους του, πρὸς οὓς νὰ ὠμίλησε περὶ τῆς οικογενείας μου;

— Δὲν εἶχε φίλους.

Διὰ τῶν δύο χειρῶν μου συνέλαβον τὴν κεφαλήν μου ἄλλὰ μᾶτῃν ἐζήτησάν οὐδὲν εὕρισκον ἱκανὸν νὰ μ' ὀδηγήσῃ. Ἦμην δὲ καὶ τόσον συγκεκριμένον, τόσον τεταραγμένον, ὥστε οὐδὲ τὴν σειρὰν τῶν ἰδίων μου ἰδεῶν ἠδύναμην ν' ἀκολουθήσω.

— Ἀπαξ, εἶπεν ἡ γράϊα, ἀφ' οὗ πολλὴν ὥραν ἐσκέφθη, ἔλαθε μίαν ἐπιστολήν, ἐπιστολήν ἐπι συστάσει.

— Πόθεν ἤρξατο;

— Ἀγνοῶ. Ὁ ταχυδρόμος τῷ τὴν ἔδωκε, καὶ δὲν εἶδον τὸ γραμματόσημον.

— Αὐτὴ ἡ ἐπιστολὴ δύναται βεβαίως νὰ εὐρεθῇ.

— Ὅταν ἀπέθανεν, ἠρευνήσαμεν ὅ,τι εἶχεν ἀφήσει ἐδῶ ὄχι ἐκ περιεργείας, ἐνοεῖται, ἀλλὰ διὰ νὰ εἰδοποιήσωμεν τὴν γυναῖκά του. Δὲν εὐρομεν ὅμως τίποτε. Οὔτε εἰς τὸ νοσοκομεῖον κἀνὲν χαρτίον δὲν εὐρέθη εἰς τὰ ἐνδύματά του. Ἄν δὲν εἶχεν εἰπεῖ ὅτι κατοικεῖ εἰς Χαθανόν, δὲν θὰ ἦτον δυνατὸν νὰ μὴνύσωμεν τὸν θάνατόν του εἰς τὴν γυναῖκά του.

— Ἡ μάνα Βαρβερίνα λοιπὸν εἰδοποιήθη;

— Ἀκούεις λέγει!

Τότε ἔμεινα πολλὴν ὥραν χωρὶς νὰ εὕρισκω λέξιν. Τί νὰ εἰπῶ; Τί νὰ ἐρωτήσω; Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ μοὶ εἶπον ὅ,τι ἠξέσωρον δηλαδή, δὲν ἠξέσωρον τίποτε. Βεβαίως δὲ εἶχον πάση δυνάμει προσπαθήσει νὰ μάθωσιν ὅ,τι ὁ Βαρβερίνος ἐπέμεινε νὰ τοῖς κρύψῃ.

Εὐχαριστήσας λοιπὸν, ἐστράφημ πρὸς τὴν θύραν.

— Καὶ ποῦ ὑπάγεις τώρα; μ' ἠρώτησεν ἡ γράϊα.

— Νὰ εὕρω τὸν φίλον μου;

— Ἄ! ἔχεις φίλον;

— Μάλιστα.

— Κατοικεῖ εἰς τὰ Παρίσια;

— Ἐρθᾶταμεν ὁμοῦ εἰς τὰ Παρίσια σήμερον τὸ πρωῖ.

— Ἄ! ἠξέστερε λοιπὸν ἂν δὲν ἔχῃς ξενοδοχεῖον, ἠμπορεῖς νὰ κατοικήσῃς ἐδῶ. Ἐδῶ θὰ εἶσαι πολὺ καλῶς, χωρὶς νὰ καυχῆθῃ, καὶ εἰς οἰκίαν τιμίαν. Πρόσεξε ὅτι ἂν ἡ οικογένειά σου σὲ ζητῇ, καὶ ἰδῇ ὅτι πολὺν καιρὸν δὲν λαμβάνει εἰδήσεις τοῦ Βαρβερίνου, ἐδῶ θ' ἀπευθυνθῇ καὶ ὄχι ἄλλοῦ. Τότε, ἂν εἴσαι ἐδῶ, θὰ ἠμπορέσῃς νὰ τὴν δεχθῇς. Τοῦτο δὲν εἶναι ὀλίγον. Ποῦ νὰ σ' εὕρῃ ἂν δὲν εἴσ' ἐδῶ; Τοῦτο τὸ λέγω πρὸς τὸ συμφέρον σου. Πόσης ἡλικίας εἶναι ὁ φίλος σου;

— Ὀλίγον νεώτερός μου.

— Κύτταξ' ἐκεῖ! Δύο νέα παιδάκια εἰς τοὺς δρόμους τῶν Παρισίων! Τόσον κακὰς γνωριμίας ἠμποροῦν νὰ κάμουν! Τόσον ὑποπτα ξενοδοχεῖα ὑπάρχουν. Δὲν εἶναι καθὼς ἐδῶ, ὅπου ἔχομεν τόσων ἡσυχίαν. Τὸ θέλει ὅμως ἡ συνοικία.

Πολλὺ πεπεισμένος δὲν ἤμην περὶ τῆς φιλησυχίας τῆς συνοικίας ἦτον δὲ τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ Καντάλ μίαν τῶν βυρπαρωτέρων καὶ ἀθλιεστέρων οἰκιῶν ἐξ ὧσων ποτὲ εἶδον, καὶ ὅμως πολλὰς ἀθλιεστάτας εἶχον ἰδεῖ εἰς τὸν πολυπλάνητα βίον μου. Ἡ πρότασις ὅμως τῆς γράϊας δὲν ἦτον σκέψεως ἀναξία. Οὐδ' ἦτον δὲ στιγμὴ ἐκεῖνη καθ' ἣν ἐπρεπε νὰ φανῶ δύσκολος, οὐδ' εἶχον τὴν οικογενεῖάν μου, τὴν πλουσίαν μου οικογένειαν, ὅπως κατοικήσω μετ' αὐτῆς εἰς τὰ μεγάλα ξενοδοχεῖα τῶν λαμπρῶν λεωφόρων, ἢ εἰς τὴν ὠραίαν οἰκίαν της, ἂν κατόκει εἰς τὰ Παρίσια. Εἰς τὸ ξενοδοχεῖον

Καντάλ ἡ δαπάνη ἡμῶν δὲν θὰ ἦτον μεγάλη, καὶ εἰς τὰς παρούσας ἡμῶν περιστάσεις ἐπρεπε νὰ μεριμνῶμεν καὶ περὶ τῆς δαπάνης. Ὡ! πόσον δίκαιον εἶχεν ὁ Ματτίας νὰ θέλῃ νὰ κερδίσῃ χρήματα ἐπὶ τῆς ὁδοποιείας ἡμῶν ἀπὸ Δρευζῦ εἰς Παρίσια! Τί θὰ ἐγινόμεθα ἂν δὲν εἶχομεν δεκαεπτὰ δραχμὰς εἰς τὸ βυλάντιον;

— Πόσον θὰ μὰς ἐνοικιάσῃτε εἰς δωμάτιον διὰ τὸν φίλον μου καὶ δι' ἐμὲ τὴν ἡμέραν; ἠρώτησα.

— Δέκα ὀβολοὺς τὴν ἡμέραν. Σὰς φαίνονται πολλὰ;

— Θὰ ἔλθωμεν λοιπὸν ἀπόψε, ὁ φίλος μου κ' ἐγώ.

— Ἐπιστρέψατ' ἐνωρίς. Τὰ Παρίσια δὲν εἶναι καλὰ τὴν νύκτα.

Διὰ νὰ ἐπιστρέψω, ἐπρεπε πρῶτον νὰ εὕρω τὸν Ματτίαν, καὶ εἶχον ἀκόμη πολλὰς ὥρας πρὸ τοῦ καιροῦ ὃν ἐσυμφωνήσαμεν διὰ τὴν συνέντευξιν ἡμῶν. Μὴ ἠξέσωρον δὲ τί νὰ πράξω, ἐπῆγα κ' ἐκάθησα τεθλιμμένος εἰς ἐν ἐδῶλιον τοῦ βοτανικοῦ κήπου, εἰς γωνίαν μεμακρυσμένην. Ἦμην ἀπυθνημένος τὸν νοῦν καὶ τὸ σῶμα.

Ἡ πενθίσις μου ἐπῆλθε τόσον αἰφνιδίᾳ, ἀπροσδόκητος καὶ τραχεῖα! Ἦμην λοιπὸν προωρισμένος νὰ πῶ ὅλα τὰ ποτήρια τῆς δυστυχίας ἀλληλοδιεκδήσας, καὶ ὁσάκις ἐκτεινὼ τὴν χεῖρα ἵνα καταλάβω ἀσφυλιῶς καλὴν τινα θέσιν, ὁ κλάδος ὃν ἤλπιζον νὰ συλλάβω θὰ θραύεται ὑπὸ τὰς χεῖράς μου καὶ θὰ μ' ἀφήνῃ νὰ πίπτω! Καὶ πάντοτε κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον!

Δὲν ἦτον ὀργὴ τῆς τύχης ὅτι ὁ Βαρβερίνος ἀπέθανεν ἀκριβῶς καθ' ἣν στιγμὴν εἶχον ἀνάγκην αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἐκ φιλοκερδείας ἀπέκρυψε πρὸς πάντας τὸ ὄνομα καὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀνθρώπου, — τοῦ πατρός μου βεβαίως, — ὅστις τῷ ἔδωκε τὴν ἐντολήν νὰ ἐρευνήσῃ διὰ νὰ μὲ ἀνεύρῃ;

Ἐν ᾧ δ' οὕτω θλιβερώς ἐσυλλογιζόμεν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχων πλήρεις δακρύων, καὶ εἰς τὴν γωνίαν κεκρυμμένος, ὑπὸ τὴν σκιάν μεγάλου δένδρου παρσίον, κύριος καὶ κυρία, μεθ' ἐνὸς παιδίου σύροντος μικρὸν ἀμάξιον ὀπίσω του, ἤλθον καὶ ἐκάθησαν εἰς ἄλλο ἐδῶλιον ἀπέναντί μου. Ἐφώναζαν δὲ τότε τὸ παιδίον, καὶ αὐτὸ, ἀφῆσαν τὸ ἀμάξιον, ἐπρεπε πρὸς αὐτοὺς μετ' ἀνοικτῆς ἀγκάλης. Ὁ πατὴρ τὸ ἔλαθε, καὶ ἀφ' οὗ τῷ ἔδωκεν εἰς τὴν κόμην δύο ἠχηρὰ φιλήματα, τὸ μετεβίβασεν εἰς τὴν μητέρα, ἦτις πολλὰκις καὶ αὐτὴ τὸ ἐφίλησε κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ εἰς τὸ ἴδιον μέρος. τὸ δὲ μικρὸν ἐγέλα ἐκ καρδίης, κτυπῶν εἰς τὰς παρειὰς τῶν γονέων του τὰς μικρὰς, παχειὰς καὶ τρυφερὰς του χεῖρας.

Τότε, ὅταν τοῦτο εἶδον, τὴν εὐτυχίαν αὐτὴν τῶν γονέων καὶ τὴν χαρὰν τοῦ παιδίου, τὰ δάκρυά μου ἐξέβυσαν. Ποτὲ κανεὶς δὲν μὲ ἐφίλησεν οὕτω. Ἐδύναμην νὰ ἐλπίσω ὅτι θὰ μὲ συμβῇ τοῦτο ποτὲ εἰς τὸ μέλλον ἀκόμη;

Μία ἰδέα μοὶ ἦλθε λαθὼν τὴν ἄρπαν μου, ἠρχισα νὰ παίζω ἀφόφως στρόβιλον διὰ τὸ παιδίον, καὶ τοῦτο ἐσημείω τὸν ῥυθμὸν διὰ τῶν μικρῶν του ποδῶν. Ὁ κύριος ἐπλησίασεν εἰς ἐμὲ καὶ μοὶ προσέφερε μικρὸν τι λευκὸν νόμισμα, ἀλλὰ τὸ ἠρνήθη.

— Ὅχι, κύριέ μου, τῷ εἶπον, ἐπιτρέψατέ μοι τὴν χαρὰν ὅτι νύχαριστήσα τὸ παιδίον σας. Εἶναι τόσον νόστιμον!

Ἐκεῖνος δὲ μ' ἐκύτταξε μετὰ προσοχῆς ἄλλὰ τότε ἐπῆλθεν εἰς τῶν φυλάκων, καὶ, ὅσον καὶ ἂν διαμαρτύρητο ὁ κύριος, μὲ διέταξε νὰ ἐξέλθω ἀμέσως, ἂν δὲν ἠθελον νὰ ὑπάγω εἰς τὴν φυλακὴν, διότι ἐπαίξω ἐντὸς τοῦ κήπου.

Ἐπέρασα λοιπὸν τὸν τελαμῶνα εἰς τὸν ὄμιόν μου, καὶ ἐμακρύνθη, στρεφόμενος συνεχῶς πρὸς τὸν κύριον καὶ τὴν κυρίαν, καὶ ἀπαντῶν τὰ συμπαθῆ βλέμματά των.

Ἐπειδὴ καιρὸς δὲν ἦτον νὰ ὑπάγω ἀκόμη εἰς τὴν γέφυραν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς διὰ τὸν Ματτίαν, ἐπεριστρεφόμεν εἰς τὰς προκυμαίας, καὶ ἔβλεπον τοῦ ποταμοῦ τὰ βέβυματα.

Οὕτως ἐπῆλθεν ἡ νύξ. Ἀφ' οὗ ἀνήρθησαν οἱ λύγνοι τοῦ ἀερίου, διευθύνθη πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας, ἧς οἱ δύο πύργοι διεγράφοντο μέλανες ἐντὸς τῆς πορφυρᾶς δύσεως. Παρὰ τὴν ἐκκλησίαν εὗρον ἔδραν καὶ ἐκάθησα. Τοῦτο δὲ πολὺ μ' εὐχαρίστησε, διότι τὰ ὑπατά μου ἦσαν κεκομμένα, ὡς ἂν εἶχον πολὺ περιπατήσει ἐκεῖ δὲ παρεδόθη πάλιν εἰς τὰς θλιβερὰς σκέψεις μου.

Ποτὲ δὲν εἶχον αἰσθανθῆ ἑμαυτὸν τόσον καταβεβλημένον, τόσον κεκομμάτα. Ἐν ἐμοί, περίξ ἐμοῦ, τὰ πάντα ἦσαν πένθημα. Εἰς τὴν μεγάλην αὐτὴν πόλιν τῶν Παρισίων, τὴν κατάφωτον, τὴν πολυκίνητον, τὴν πολύκροτον, ἠσθάνομην ἑμαυτὸν ἐρημότερον ἀφ' ὅ,τι θὰ ἦμην εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰ δάση.

Οἱ διαβάται ἐστρέφοντο ἐνίοτε καὶ μ' ἔβλεπον. Ἀλλὰ τί μ' ἐνδιέφερον ἡ συμπάθεια ἢ ἡ περιέργειά των; Ἐπὶ τῆς προσαθείας τῶν ξένων δὲν εἶχον στηρίζει τὰς ἐλπίδας μου.

Ἄλλην δὲν εἶχον διασκεδάσειν, εἰμὴν ἄριθμῶ τὰς ὥρας αἵτινες ἐκτύπων περὶ ἐμὲ. Τότε δ' ὑπελόγιζον πόσον εἶχον νὰ περιμείνω ἀκόμη, πρὶν ἢ ἀναλάβω δυνάμεις καὶ γενναϊότητα, εἰς τὴν φιλίαν τοῦ Ματτία. Μεγάλῃ μοὶ ἦτον παρηγορία ἢ προσδοκία ὅτι ταχέως θὰ ἐπανέβλεπον τοὺς προσπνεῖς ὀφθαλμοὺς, τοὺς τοσοῦτον γλυκεῖς καὶ εὐθύμους.

Ὀλίγον πρὸ τῶν ἐπτὰ ἡκουσα χαρμύσινον ὑλακὴν, καὶ ἀμέσως εἶδον εἰς τὴν σκιάν λευκὸν σῶμα ἐργόμενον πρὸς ἐμὲ. Πρὶν δὲ σκεθῆν, ἐπήδησεν ὁ Κάπης εἰς τὰ γόνατά μου, καὶ μοὶ κατέγλυψε τὰς χεῖρας διὰ τῆς γλώσσης του. Ἐγὼ δὲ τὸν ἐνηγκαλίστην, καὶ τὸν ἐφίλησα εἰς τὸ ῥύγχος.

Μετὰ μίαν στιγμὴν ἐφθασε καὶ ὁ Ματτίας.

— Αί, λοιπόν; έκραξε μακρόθεν.
— Ο Βαρθερίνος απέθανε.

Τότε τρέχων έφθασε προς εμέ· συντόμως δέ τώ διηγήτην τί έπραξα και τί έμαθον,

Μοί έδειξε δέ λύπην διά τούτο, ήν γλυκειάν ήσθάνθην εις την καρδίαν μου, και ήσθάνθην ότι, αν έφοβείτο την οικογένειάν μου δι' έαυτάν, έπεθύμει όμως ειλικρινώς ύπέρ έμου να εύρω τους γονείς μου.

Διά καλών λόγων πνεόντων αγάπην έπροσπάθησε να με παρηγορήσει, και πρό πάντων να με πείσει ότι δεν έπρεπε ν' απελπίζωμαι.

— Άρ' ου οι γονείς σου εύρον τόν Βαρθερίνον, θ' άνησυχήσουν ούδέν πλέον περί αυτού άκούοντες. Θά θελήσουν να μάθουν τί έγινε, και φυσικώς θα έλθουν εις τό ξενοδοχείον Καντάλ. Υπάγωμεν λοιπόν εις τό ξενοδοχείον Καντάλ. Ολίγων ήμερών μόνον είναι αναβολή, περισσότερον τίποτε.

Αυτό τούτο μοί ειγεν είπει και ή γραία ής έκλονείτο ή κεφαλή· εκ του στόματος όμως του Ματτία αί λέξεις αύται μοί έφάνησαν πολύ σπουδαιότεραι. Προφανώς περί αναβολής έπρόκειτο μόνον. Τί παιδίον ήμην οτε έλυπούμην και άπηλπίζόμην!

Τότε, όλίγον καθησυχάσας, διηγήτην εις τόν Ματτίαν ότι ειχον μάθει περί Γαρροφόλη.

— Άκόμη τρεις μήνας! άνέκραξε.

Και ήρξισ να χορεύη εν τώ μέσῳ της οδοῦ, τραγώδῶν.

Έπειτα αϊφνης σταθείς και πλησιάσας με,

— Η οικογένεια τῷ μὲν δὲν εἶναι ὅ,τι ἡ οἰκογένεια τῷ δέ. Σὺ θλίβεσαι διότι ἀπώλεσας τὴν ἐδικὴν σου, καὶ ἐγὼ χορεύω διότι ἀπώλεσθῃ ἡ ἐδική μου.

— Θεῖος δὲν εἶναι οἰκογένεια, δηλαδὴ θεῖος ὡς τὸν Γαρροφόλην. Ἄν εἶχες ἀπολέσει τὴν ἀδελφὴν σου Χριστίαν, θά ἐχόρευες;

— ὦ! μὴ λέγεις τούτο!

— Βλέπεις λοιπόν;

Παρηκολουθῶντες τὴν προκυμαίαν, εῤῥήσασμεν εἰς τὸν διάδρομον τοῦ Ὠστερλίτζ, και έπειδὴ τοὺς ὀφθαλμοὺς μου δὲν ἐτύφλων πλέον ἢ συγκίνησις, ἤμπόρουν νὰ ἰδῶ πῶσον ὠραῖος εἶναι ὁ Σηκουάνας τὴν ἑσπέραν, ὅταν ἡ πανσέληνος ἀντανακλάται εἰς αὐτὸν, και χρυσαῖ τρέλουναι καταστίζουσι τὴν ἐπιφάνειάν του, μέγιστον καθρέπτην ῥευστόν.

Ἄν τὸ ξενοδοχείον Καντάλ ἦτον τιμὴ οἰκία, ὠραία ὅμως βεβαίως δὲν ἦτον. Ὅτε ὡς μόνον φῶς ἔχοντες μικρὸν καπνίζον κηρίον, εὐρέθημεν ἐντός μικροῦ δωματίου ὑπὸ τὴν στέγαν, τῶσον στενοχώρου, ὥστε ὁ εἰς εἶς ἡμῶν ἠναγκάζετο νὰ κάθηται εἰς τὴν κλίνην, ὅταν ὁ ἄλλος ἤθελε νὰ ἴσταται ὄρθιος, μοί ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα ὅτι δὲν εἶχον ἐλπίζει εἰς τοιοῦτον κοιτῶνα νὰ κοιμηθῶ. Τὰ ὑποκίτρινα βαμβακερὰ σινδόνια πῶσον ὀλίγον ὀμοιά-

ζον τὰ ὠραία σπάργανα περί ὧν τσακίς μοί ὀμίλησεν ἡ μάνα Βαρθερίνα!

Οὐδὲ τὸ δεῖπνον, συγγείμενον ἐκ τεμαχίου ἄρτου μετ' ὀλίγου τυρίου ἰταλικοῦ, ὀμοιάζε τὸ ὠραῖον συμπόσιον, ὃ ἐφραναζόμην ὅτι θά ἤδυνάμην νὰ προσφέρω εἰς τὸν Ματτίαν.

Ἄλλ' ὅπως δὴποτε, τὰ πάντα δὲν εἶχον ἀπολεσθῆ, και ὑπομονὴν μόνον έπρεπε νὰ ἔχω.

Τούτο σκεπτόμενος, ἀπεκοιμήτην.

Ἔπειτα συνέχισα.

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

[Έκ τῶν τοῦ Gaston Tissandier].

Ἡ ἀνακάλυψις τοῦ συστήματος τοῦ κόσμου.

Δὲν ἔ' ἀποδείξῃ τὴν ἀκρίβειαν τῆς γῆς τὸ περί κινήσεως αὐτῆς διάγραμμα τῆς Ῥώμης, εἰδὼν δὲ ὁ σφραγὸν παρατηρήσει ἀκριβῆς ἀποδεικνύουσαι ὅτι αὐτὴ κινεῖται, ἅπαντες ὅμοῦ οἱ ἄνθρωποι δὲν ἤθελον ἐμπούσει αὐτὴν νὰ περιστρέφεται, οὐδ' αὐτοὺς ἤθελον ἱκανοποιεῖν νὰ συμπεριστρέφονται μετ' αὐτῆς.

PASCAL.

Ἡ ἀστρονομία εἶναι ἡ ἀρχαιοτάτη πκῶν τῶν ἐπιστημῶν, καθότι ἐγεννήθη σὺν τῷ πολιτισμῷ, ἀλλ' αἱ πρῶται περί τοῦ συστήματος τοῦ κόσμου ἰδέαι τῶν ἀνθρώπων ὀμοιάζουσι πρὸς τὰς ἰδέας, αἱ ἤθελε συλλάβει ὁ τυχὼν ἀμαθὴς παρατηρῶν τὸν οὐράνιον θόλον.

Πρὸ τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος οὐδὲν ἐγίνωσκον περί τοῦ ἀέριου, οὐδ' εἶχον εἰδησίν τινα ἀκριβῆ περί τῆς συστάσεως τοῦ σύμπαντος. Ἐνόμιζον ὅτι ἡ γῆ ἔμενεν ἀκίνητος εἰς τὸ κέντρον τοῦ κόσμου, ὅτι ὁ ἥλιος και ἡ σελήνη και οἱ ἄστερες περιεστρέφοντο περί τὴν ἡμετέραν σφαιραν ὡς δῆδες δεδεμέναι εἰς ὕλικούς τινες κύκλους. Ἐφραναζόντο ὅτι ὁ οὐράνιος θόλος ἦτο στερεός.

Ὅπως δυνήθῃσι νὰ ἐξερευνησῶσι τὰ μυστήρια τοῦ σύμπαντος, ἀνάγκη ἦτο νὰ ἀνακαλύψωσι τὸ μέγα γεγονός τὸ ἀσυμπίθαστον ὄλωσ πρὸς τὴν ἀπυτηλὴν τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν ἀντίληψιν, τὴν ἡμερησίαν, λέγομεν, περιστροφὴν τῆς γῆς και τὴν ἐπισίαν αὐτῆς περί τὸν ἥλιον κίνησιν. Ἡ μεγάλη αὐτὴ ἀνακάλυψις ὀφείλεται εἰς τὸν Κοπερνίκον.

Ἡ ἱστορία διδάσκει ἡμᾶς ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀποδέχονται εὐκόλως τὰς νέας ἀληθείας, και ὅτι τὰς ἀποκρούουσι τῶσφ μάλλον καθόσον ὀλιγότερον προσβάλλουσι τὰς αἰσθήσεις αὐτῶν. Πᾶς τις ἐννοεῖ ὅτι και ἡ ἀλήθεια αὐτὴ δὲν ἐπεδλήθη ἄνευ ἀντιστάσεως πλάνην ἀρχαιοτάτην. Ἡ περί κινήσεως τῆς γῆς θεωρία, ἡ οὐσιώδης αὐτὴ βᾶσις τῆς νεωτέρας ἀστρονομίας, δὲν ἔχει σήμερον τοὺς ἀντιλέγοντας, ἢ περιστροφὴ τῆς γῆς εἶναι ἀλήθεια, ἣτις ἐπιβάλλεται εἰς τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ὁ θρίαμβος αὐτῆς διὰ θαυρῶν ἐξηγοράσθη.

Ὁ Κοπερνίκος ὅμως ἀπέφυγε τὴν δυστυχίαν, εἶχε καρδίαν ταπεινὴν και ἠγάπα τὴν ἐρημίαν, διήνυσε δὲ τὸν βίον αὐτοῦ ἡσύχως ἀσχολούμενος

περί τὴν ἀστρονομίαν και μετεωρόμενος δωρεάν τὸν ἱατρὸν. Ἡ περί τὴν ἀλήθειαν μελέτη και ἡ ἀγαθοεργία ἤρκειν εἰς τὴν φιλοδοξίαν αὐτοῦ. Συνεσταλμένος ὢν και δὴ κατὰ τι και δειλός, ἐφοβείτο τὰς συνεπείας προώρου μυήσεως. Καὶ δὲν ἀπεσιῶπα μὲν τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ὠμολόγησεν αὐτὴν καθειμένη τῇ φωνῇ, μὴ τολμῶν νὰ κηρύξῃ αὐτὴν δημοσίᾳ. Ἐφρόνει ὅτι ἡ ἐπιστημονικὴ πίστις δὲν ἔχει ἀνάγκην μαρτυρίου, ἔβλεπε δὲ μετὰ φρίκης τὰς ταραχὰς και τὰς διενέξεις τῆς Ἐκκλησίας, και φοβούμενος τὴν τρικυμίαν ἔμενεν ὑπὸ σκέπην. Ἡ προφυλακτικὴ αὐτοῦ αὐτὴ συμπεριφορὰ τὸν ἔσωσεν ἀπὸ τοῦ διωγμοῦ.

Ὁ Γαλιλαῖος ἀποτολμήσας νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν παλαιστραν ἠγωνίσθη και ἔπαθεν.

Ὁ μέγας Ἴταλὸς πρῶτος μετὰ τὸν Κοπερνίκον ἐκλόνησε τὸ κατασκευάσμα τῶν ἐπὶ αἰῶνας ὀλοκλήρους ἐπισωρευθέντων πλανημάτων. Οἱ τὴν γῆν διερευνήσαντες κατέδειξαν τὸ σχῆμα τῆς ἡμετέρας σφαιρας, τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ἠπείρων, τὴν ἔκτασιν τῶν θαλασσῶν· ὁ μέγας ἀστρονόμος ἦρε τὸν πέπλον τὸν καλύπτοντα τὴν ἀληθῆ αὐτῆς ἐν τῷ διαστήματι θέσιν, και ἀπεκάλυψεν εἰς τὰς ὄψεις τῆς ἀνθρωπότητος τὴν λαμπρότητα τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ κόσμων· εἶναι ὁ Χριστόφορος Κολόμβος τοῦ ἀέριου.

Αἱ ἀλλεπάλληλοι αὐτοῦ ἀνακαλύψεις ἤγαγον αὐτὸν εἰς τὴν ἀθανάσιαν και εἰς τὴν δυστυχίαν. Ὁ Γαλιλαῖος εἶναι εἰς τῶν μεγάλων μαρτύρων τῆς ἀληθείας. Γεννηθεὶς ἐν Πίσῃ τῆς Τοσκάνης τῇ 15 Φεβρουαρίου 1564 παιδιόθεν ἀπέδειξε πρῶτον νοημοσύνην. Καθ' ἣν ἡλικίαν οἱ παῖδες συνήθως παίρνει μόνον ἔχουσι κατὰ νοῦν, αὐτὸς ἐφεύρισκε και κατασκευάζε μηχανάς, ἐξέπληττε δὲ τοὺς διδασκάλους του διὰ τῆς ἐλευθέρως αὐτοῦ κρίσεως και τῆς ζωηρότητος τοῦ πνεύματός του ὡς και διὰ τῆς πρὸς τὴν μάθησιν προθυμίας αὐτοῦ.

Θαυμασίως ἀντελαμβάνετο πᾶν τὸ ἐξἄκρον τὴν διάνοιαν, ἠγάπα δὲ τὴν μουσικὴν και τὴν ζωγραφικὴν, και ἠσχολεῖτο περί τὴν φιλοσοφίαν και τὴν ποίησιν. Ὁ βλαστὸς τῆς μεγαλοφυΐας του ὀφθαλμοφανῶς ἠύξανεν.

Ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἔχων πολυμελῆ οἰκογένειαν και ἐπιθυμῶν ν' ἀσπασθῇ ὁ νέος Γαλιλαῖος ἐπάγγελμά τι ἐπικερδές, τὸν ἀπέστειλεν εἰς Πίσαν ἵνα ἐκμάθῃ τὴν ἱατρικὴν και τὴν φιλοσοφίαν. Ἄλλὰ τὰ μαθήματα τῆς σχολαστικῆς! δὲν ἤρκειν εἰς τὸ διάπυρον τοῦτο πνεῦμα τὸ πρὸς τὰ κινεῖα ὀργῶν. Ὁ Γαλιλαῖος μετὰ παρρησίας ἀνασκευάζε τὰ διδασκόμενα αὐτῷ δόγματα, και ἀπεδείκνυεν ἔκτοτε πνεῦμα ἀνεξάρτητον και φιλόνοιον.

1. Σχολαστικὴ (Scolastique), ἡ φιλοσοφία, ἣτις ἐδιδάσκετο κατὰ τὸν μεσαιῶνα, ἀπὸ τῆς ἐνάτης μέχρι τῆς δεκάτης ἑκτῆς ἑκατονταετηρίδος. Χαρακτὴρ οὐσιώδης τῆς φιλοσοφίας ταύτης, ἦν παρήγαγον αἱ ὑπὸ Καρόλου τοῦ μεγάλου ἰδρυθεῖσαι ἐκκλησιαστικαὶ σχολαί, ἣτο ἡ ἐνωσις τῆς φιλοσοφίας και μάλιστα τῆς διαλεκτικῆς μετὰ τῆς θρησκείας.

Ἦτο δεκαεννέα μόλις ἐτῶν, ὅτε εὐρισκόμενος ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ τῆς Πίσσης ἐπέστησε τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἐπὶ λύχνον κρεμάμενον, τὸν ὀποῖον εἶχον κωήσει. Παρατήρησεν ὅτι ὁ λύχνος οὗτος κινούμενος ἀπετέλει δονήσεις ἐν τῷ αὐτῷ διαστήματι χρόνου, οἷονδὴποτε και ἂν ἦτο τὸ μήκος τῶν διαγραφόμενων τῶζων, ὅτι ἐνὶ λόγῳ ἡ κινήσις αὐτοῦ ἦτο ἰσόχρονος. Ὁ νέος παρατηρητῆς ἐπιμελῶς ἐξετάσας τὸ γεγονός τούτο, τὸ ὀποῖον τόσοι ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ μετ' ἀδιαφορίας εἶχον ἴδει, ἐθαύμασε τὸ σταθερὸν και τὸ ὀμοιόμορφον τῆς κινήσεως, και κατενόησε πάραυτα τὰς λαμπράς και ὀφελίμους συνεπείας τοῦ τοιούτου φαινομένου. Ἐσκέπητο ὅτι ἠδύνατο νὰ καταμετρήσῃ τὸ ὕψος κτιρίου τινὸς διὰ τοῦ χρόνου τῆς δονήσεως σχοινίου κρεμαμένου ἀπὸ τοῦ ὕψηλοτάτου σημείου αὐτοῦ, και ἀνεκάλυψεν οὕτω τοὺς νόμους τοῦ ἐκκρεμοῦς, οἵτινες παρέχουσι εἰς τὴν ἐπιστήμην μεγίστην εὐκολίαν πρὸς ἀκριβῆ τοῦ χρόνου ἐκτίμησιν.

Ὁ Γαλιλαῖος ἐπιδοθεὶς ἔκτοτε εἰς τὰς ἐπισήμας, ἀνέγνωσε τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαίων γεωμετρῶν, και μελετήσας τὴν πραγματείαν τοῦ Ἀρχιμήδους περί τῶν ἐν τοῖς ὕγροῖς βυθιζομένων σωμάτων, ἠδυνήθη μετ' οὐ πολὺ νὰ κατασκευάσῃ νέον ὕδροστάτην. Τὰ πρῶτα αὐτοῦ ταῦτα ἔργα, τὰ τοσοῦτον σπουδαία και πρωτότυπα, ἐφείλικυαν τὴν προσοχὴν τοῦ κοινοῦ, τῷ δὲ 1589 ὁ μέγας δούξ Φερδινάνδος διάρρισε αὐτὴν καθηγητὴν τῶν μαθηματικῶν ἐν Πίσῃ. Ὁ Γαλιλαῖος ἐποίησατο τότε ἀπὸ τοῦ προσκλινοῦς τῆς Πίσσης Πύργου νέαν σειρὰν πειραμάτων περί τῆς κινήσεως τῶν σωμάτων, ἔχων δὲ ὀδηγὸν τὴν ὕγιᾶ τῶν πραγμάτων λογικῆν, ἀνεγνώρισε τὸ ἀνύπαρκτον τῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ παραδεδεγμένων δῆθεν νόμων τῆς κινήσεως. Ὁ νοῦς αὐτοῦ ὠρίμαζεν οὕτω ἐξασκούμενος εἰς τὴν ἐλευτέραν τῶν γεγονότων ἐξέτασιν. Ἡ περί τὴν κίνησιν τῶν σωμάτων μελέτη τὸν ἔφερεν εἰς τὴν θεωρίαν τῶν οὐρανίων σωμάτων, εἰργάσθη δὲ μετ' ἀνευδότητος ἐπιμελείας τοιαῦτα τὰ πρῶτα αὐτοῦ βήματα πρὸς τὴν δόξαν και πρὸς τὴν ἀτυχίαν.

Ὁ Γαλιλαῖος ἐξήτασε μετὰ μεγίστης προσοχῆς τὰ δύο ἀντίπαλα ἀστρονομικὰ συστήματα, τὸ τοῦ Πτολεμαίου μετὰ τῶν πολυπλόκων αὐτοῦ κυκλικῶν περιόδων και ἐκκεντρικῶν κύκλων, και τὸ τοῦ Κοπερνίκου, ὕπερ διὰ τοῦ μεγέθους αὐτοῦ και τῆς ἀπλότητος προσείλικυε τοὺς σπουδαιοτάτους τῶν παρατηρητῶν. Θεωρηθεὶς μετ' οὐ πολὺ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ὡς ταραξίας και ὡς ἐνοχὸς ἀποστασίας ἀπὸ τῆς Ἀγίας Γραφῆς, μεγίστην ἠσθάνετο στενοχωρίαν, ὥστε μετὰ προθυμίας ἐδέχθη τὴν πρότασιν τῆς Ἐνατικῆς Γερουσίας, ἣτις προσέφερεν αὐτῷ δι' ἑξ ἑτῆ ἔδραν τῶν μαθηματικῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Πάδοβας, ἠρξάτο δὲ και πάλιν ἐργαζόμενος μετ' ἀκαμάτου δραστηριότητος και ἀνευ σχεδῶν ἀναπαύλης. Ἄ-

φου έφευθε το θερμόμετρον, πρροστήρησεν εν έτει 1604 νέον αστέρα, εν έτει δε 1609 έπροίκισε την ανθρωπότητα διά του τηλεσκοπίου, του θυμασίου οργάνου, το όποτον ο **Michelet** ευστόχως άπεικάλεσε το μικροσκοπίον του άπειρου. Άκούσας ότι 'Ολλανδός τις κατώρθωσε διά συνδυασμού ύάλων να διακρίνη αντικείμενα εύρισκόμενα εις μεγάλην απόστασιν, άπεφάσισεν εθύς να εξ ακριβώςη το πρΰγμα, όσάκις δε εξήτει, και εύρισκε. Μετ' ου πολυ έστησε το πρώτον αυτού άστρονομικόν τηλεσκοπίον επί του κωδωνοστασίου του Άγίου Μάρκου, έπευρημούντος του λαού. Άλλά δέν ήρκει εις την φιλοδοξίαν του να βλέπη μακρόθεν τά εις την Βενετίαν καταπλέοντα πλοία, μόνον δε στάδιον άξιον των έρευνών αυτού ήτο ο ούρανός. 'Ο Γαλιλαίος έσπευσε να διευθύνη το πολύτιμον εργαλείον του προς τάς ούρανίας εκτάσεις· το άπειρον των κόσμων ανεφάνη εις τάς ύψεις αυτού. 'Ο άστρονόμος έστρεψε το τηλεσκοπίον προς την σελήνην, και κατενόησεν εθύς πόσον σφαλερά ήσαν αι παραδεδομένα ιδέαι περί σφαιρικότητος τελείας των ούρανίων σωμάτων και περί του αυτοφώτου αυτών, πρροστήρησε δε ότι η έπιφάνεια του ήμετέρου δορυφόρου είναι ανώμαλος έχουσα όρη και βυθείας κοιλάδας. Έξέριψε βλέμμα επί των φωτονερειών και του γαλαξίου, και είδεν ότι συγκροτούνται εκ μυριάδων ήλιων, εκ κίρκων αστέρων, ως ποιητικώς είπεν ο σύγχρονος ποιητής Μίλτων. Έξήτασε τον πλανήτην Δία, και ανεκάλυψε τους τέσσαρας άστέρους τους αποτελούντας το σύστημα τουτο, ενόησε δε ότι οι άστέρους ούτοι είναι προς τον Δία ό,τι η σελήνη είναι προς την γην, δηλαδή οι δορυφόροι αυτού. Πρροστήρησε τον ήλιον και πρώτος είδε τάς κηλίδας αυτού, το ισχυρόν τουτο κατά της δήθεν άφθαρσίας των ούρανίων σωμάτων έπιχείρημα. Έκάστη των ανακαλύψεων τουτων έφερε τον Γαλιλαίον προς το σύστημα του Κοπερνίκου, εκάστη αυτών ύπέσπευε το οικοδόμημα των πεπλανημένων ιδεών, εν ώ έκρύπτετο η σύγχρονος έπιστήμη, άλλ' εκάστη αυτών έπίσης εκίνει κατ' αυτού τον φθόνον και το μίσος.

'Ο έρευνητής ούτος του ούρανοϋ, έν κατέπλητον αι έίδαι ανακαλύψεις και άπησχόλουν τά έργα αυτού, ουτε τάς αντιρήσεις των αντιπάλων του ήκουε ουτε τάς νοηθείας εκείνων, ούτινας εις τάς αποκαλύψεις αυτού άντέταπτον χωρίς του Άριστοτέλους¹, της Άγίας Γραφής και των Πατέρων. Χριστιανός έν ειλικρινής, ο μέγας άστρονόμος ήλιπζε να συμβιβάζη την προς την καθολικήν εκκλησίαν ελπίθειαν αυτού μετά των υπαγορεύσεων της μεγαλοφυΐας του. Μάτην συνεδού-

1. Τα συγγράμματα του Άριστοτέλους θεωρούντο κατά τον μεσαιώνα ως περιλαμβανόντα πάσας τάς γνώσεις, όσας ήδύνατο ποτε ν' άποκτήση ο άνθρωπος. Βάσις πάσης σοφίας ήτο το "Οργάνον" αυτού αποτελούν θερησκευτικόν, ούτως είπειν, δόγμα, του όποιου ουδείς έτόλμα ν' άμφισβητήσῃ το κρως.

λευσον αυτό να μένη ήσυχος, μάτην τῷ έδεικνυσεν τους περι αυτών πληθυνόμενους έχθρούς. 'Ο φιλόσοφος δέν ήκουεν.

'Ο Γαλιλαίος εξη εν εποχή, καθ' ήν απλή τις περι την πίσιν άμφιβολία κατέστρεφεν άνθρωπον, μία μόνη λέξις ήδύνατο να τον καταδικάσῃ εις θάνατον. Την λέξιν ταύτην αίρετικός προέφερον οι φθονούντες αυτόν.

Και έφ' όσον μέν ο Γαλιλαίος έμεινεν επί του ένστικτού εδάφους, το μέτος των αντιπάλων του ουδέν έσχυσεν, άλλά τῷ 1610 κατέλιπε την Πάδοβον και έπανήλθεν εις Τοσκάνην. Έν έτει 1611 μετέβη το πρώτον εις Ρώμην, ένα διηκεδάση τάς ύπονοίας της 'Ιερής Έξέτασως, ήτις έμεμφιμοίρει ήδη κατ' αυτού. 'Ο δομινικάνος Δομινίκος Baccini προσέβαλεν από του έλθωνος τους Κοπερνικίτας και ιδίως τον Γαλιλαίον. Την 5 Μαρτίου 1616 ο επί της λογοκρισίας Ιερτικής σύλλογος (Sacree Congrégation de l'Index) έστρεψε τά βιβλία του Κοπερνίκου και του Φοσκάρινη, έν εις έβεθελιούτο «το σφαλερόν δόγμα της κινήσεως της γης και της άκινήσεως του ήλιου, το όποτον κατά πάντα άντίκειται εις την Άγίαν Γραφήν». Περί Γαλιλαίου δέν εγένετο λόγος εν τῷ διατάγματι τουτο, πλην ο άστρονόμος είχε λάβει κρυφίως άυστηράν έπιτίμησιν. Όττε επί πολύν χρόνον ήναγκάσθη να σιωπή.

Τῷ 1618 η εμφάνισις τριών κομητιών επανέφερον αυτόν εις την άστρονομίαν, και μετ'όλίγον εις το σύστημα του Κοπερνίκου και εις την κίνησιν της γης. Έν έτει 1630 έγραψε τον περιφημον αυτού *Διάλογον*, έν ω δι' εύλήπτου τεχνάσματος πραγματεύεται περί του άπηγορευμένου αντικειμένου εισάγων τρία πρόσωπα, τον Salviati και τον Sagredo θιασώτας του Κοπερνίκου, και τον Simplicio υπέρμαχον των αρχαίων δογμάτων του Πτολεμαίου. 'Ο Συμπλίκιος ούτος είναι ο άνθρωπος του παρελθόντος, η εικών της εκουσίας άκινήσεως. 'Ο Γαλιλαίος παριστά αυτόν ως γελοίον και δυστυχῆ.

—Μελετήσωμεν την φύσιν, λέγει αυτός ο Σαλβιάτης.—Προς τί; άπαντα ο Συμπλίκιος, ο τοιοούτος κόπος είναι πάντη περιττός. Ουδ'όλους έχω ανάγκην της φύσεως. Έγώ άκούμαι εις εκείνα, τά όποια μάς είπον οι πατέρες μας· μελετώ τους σοφούς, επαναλαμβάνω τους λόγους των και κοιμώμαι ήσυχος.

Κατωτέρω ο Συμπλίκιος λέγει:

«Άρκει να ήναι τις καλός Χριστιανός. 'Ιερή άμάθεια τά πάντα αντικαθιστά, ουδ' είναι έπιθυμητόν ν' αποκαλύπτωμεν όλα τά μυστήρια».

'Ο *Διάλογος* του Γαλιλαίου γέμει εύφύτας και σατυρικόν υπαινιγμών άλλά και πολυμαθείας. Το όρκειον τουτο βιβλίον, το όποτον έντελώς ελήσμονήθη, είναι ου μόνον θυμασία περί άστρονομίας πραγματεία, έν η η κίνησις της γης έπιβεβαιούται, άλλά συνάμα και ένθερμος συνηγορία

υπερ της ελευθερίας των γεγονότων έρεύνης, είναι έργον άξιον του Σωκράτους, υπερ όφείλουσι να θαυμάζωσι πάντες οι την ανεξαρτησίαν της κρίσεως και την των ιδεών κίνησιν στέργοντες. Είναι νίκη, έν ο όρθός λόγος ενίκησε κατά των έχθρών της ανθρωπίνης συνειδήσεως.

'Ο Ουρβανός Η' ενόμισεν ότι ανεγνώριζεν επυτόν έν τῷ προσώπω του Συμπλικίου, δι' ου ο Γαλιλαίος εξεπροσώπει τους έχθρούς του, ότι αυτόν παρίστα ο γελοίος εκείνος και ευθήης άνθρωπος, ο άνήκων εις πάσας τάς εποχάς και λατρείων μέν το υπάρχον, καταρώμενος δε και καταπολεμών το υπάρχον.

'Ο πάπας όργισθείς κατά του έπιστήμονος παρεδωκεν αυτόν εις την 'Ιερήν Έξέτασιν. 'Ο Γαλιλαίος, καίτοι γέρων έν και αδύνατος, ήναγκάσθη να μεταβη εις Ρώμην, όπου ήρξατο άξιωμαθύνουτος δίκη. Και κατ' αρχάς μέν περιωρίσθη τῷ διαταγῇ του Συλλόγου του Ιεροδικείου έν τῷ οικίω του πρροσθέντος της Τοσκάνης.

«'Ο μοναχός Lancio, λέγει ο Γαλιλαίος έν τινι προς τον Ρενιέρην έπιστολή, με έπεσεκρήτη την επαύριον και με προσέλαθεν εις την άμαξάν του. Καθ' όδον μοι άπηύθυσε διακρούους έρωτήσεις και μοι εξέφερασε μεγίστην έπιθυμίαν να επανορθώσω το σκάνδαλον, το όποτον καθ' έλην την Ιταλίαν επροξένησα, υποστηρίζων την ιδέαν της κινήσεως της γης. Εις τά σπουδαία έπιχειρήματά μου, ως και εις τάς μαθηματικάς άποδείξεις μου, ουδέν άλλο άπήνητησεν ειμή μόνον· «Και η γη εις τον αιώνα έστηκεν», ως λέγει η Γραφή. Ούτω συνδιαλεγόμενοι έφθάσαμεν εις το μέγαρον του 'Ιεροδικείου. Παρευθύς με επαρουσίασεν εις τον πανιερώτατον Vitrici, σύνεδρον, παρ' ω εύρον δύο μοναχούς δομινικάνους. Με διετάξαν εύσχήμως να είπω τους λόγους μου ενώπιον του Συλλόγου όλου, προειδοποιούντές με ότι καθ' ήν περίπτωσιν ήθελον κριθη ένοχος, ήθελον λάβει την άδειαν να απολογηθώ».

Μετά μακράν άνάγκισιν ο Γαλιλαίος έρουλακίσθη επί είκοσιν ήμέρας. Την δευτέραν, 20 'Ιουνίου 1632, εκλήθη και πάλιν εις το 'Ιεροδικειον, την δ' επομένην τετάρτην, ώδηγήθη εις την Εκκλησίαν της Minerva ενώπιον των καρδιναλίων και των Ιεραρχών των συγκροτούντων τον Σύλλογον, όπως ακούσῃ την καθ' αυτού άπόφασιν. 'Η άπόφασις αυτή διαλαμβάνει την άπαγόρευσιν του βιβλίου του και την καταδικασιν αυτού εις την έν τῷ δεσμοτηρίω του 'Ιεροδικείου κάθειρξιν επί χρόνον έρισθησόμενον υπό του Πάπα. 'Ο Γαλιλαίος ήναγκάσθη προσέτι να άπαγγείλη γονυπετής την υπαγορευθεισάν αυτῷ εξής άπόφασιν:

«Έγώ ο Γαλιλαίος Γαλιλαίου, ένών έβδομήκοντα, γονυπετής ενώπιον υμών των Πανιερωτάτων και έχων πρό των όφθαλμών μου τά άγια και Ιερή εύγγέλια, τά όποια διά των χειρών μου ψάω, εκρήθη ένοχος αίρέσεως, καθό υποστηρί-

ξας και πιστεύσας ότι ο ήλιος είναι το κέντρον του κόσμου και μένει ακίνητος, και ότι η Γη δέν είναι το κέντρον και κινείται. Έξουνώω, καταρώμαι και αποστρέφομαι τάς άνω πλάνας».

Λέγεται ότι ο Γαλιλαίος έγερόμενος εκτύπησε τον πόδα και άνεκραξεν· «E pur si muove» (και όμως κινείται). Το τοιοούτον είναι άπίθανον, άλλ' οι άξιωμαθύνουτοι ούτοι λόγοι, καίτοι δέν εξήλθον ίσως από των χειλέων του, ήσαν βεβαίως έγκεκαργγμένοι έν τῷ καρδίω αυτού. Πολλοί βιογράφοι ισχυρίσθησαν ότι η άυστηρά του 'Ιεροδικείου εξέτασις ουδέν άλλο ήτο η ή βάσανος, πλην ήθικας μόνον βασάνους ύπέστη ο μέγας φιλόσοφος.

'Ο Γαλιλαίος δέν έγνώρισεν εκτοτε την ελευθερίαν. 'Ο πάπας συνήνεσε να μεταβη εις Σιέννην παρά τῷ αρχιεπισκόπω Piccolomini, και έπειτα εις την παρά την Φλωρεντίαν έπαυλιν αυτού του Arcetri, έν η έμεινε περιωρισμένος μέχρι θανάτου. 'Ο ένδοξος γέρων ύπέφερε σκληράς δοκιμασίας. Κατά τον 'Απρίλιον του 1634 άπόλωσε μίαν των θυγατέρων του, μετά δύο δε έτη έγινε τυφλός. Ένίοτε περιπλανήτο μεταξυ των δένδρων, τά όποια είχαν άλλοτε φυτεύσει, σπηριζόμενος επί της μόνης έπιζώσεως θυγατρός του, ήτις είχε γίνει μοναχή, ύτε δ' επανήργετο εις την οικίαν του έμάνθανε νέαν τινά ενόχλησιν των κατατρειχόντων αυτόν. Μυρία προσκόμματα παρενεθάλλοντο εις την δημοσίευσιν των βιβλίων του, αι σχέσεις του παρεμποδίζοντο, ο δ' Ιεροδικής είχε διαταγήν να παρητηρή ένίοτε εάν ο Γαλιλαίος ήτο αποχωρώντως ταπεινόφρων και μελαγχολικός. 'Ο γέρων έγινε επί τέλους σκυθρωπός και άπέθαλε πάσων έλπίδα, την δε 8 Ιανουαρίου 1642 άπεβίωσεν έν ηλικία έβδομήκοντα οκτώ έτων.

ΕΜΜΑ 2. ΣΟΡΤΕΟΡ.

ΘΡΥΑΛΛΙΔΕΣ ΥΕΛΙΝΑΙ

Έν Γερμανία κατασκευάζουσι διά τάς λυχνίας θρυαλλίδας (φυτίλια) εξ ύέλου, λεπτάς έν ειδει σύρματος. Αί θρυαλλίδες αυται άνέλκουσι το πετρέλαιον η το οινόπνευμα κανονικώτερον η αι συνήεις, αι δε φέρουσι αυτάς λυχνίας παρέχουσι ολιγωτέρους παρά τάς άλλας κινδύνους. Πλην τουτων αι ύέλιναι θρυαλλίδες παρέχουσι φως διαυγέστερον και καθαρότερον, εκπέμπουσι όσμην ήττον δυσάρεστον των άλλων, καταναλίσκουσιν ολιγώτερον καύσιμον υγρόν, εις δε τάς λυχνίας του οινόπνεύματος τιθέμεναι παρέχουσιν πλειότεραν θερμότητα και φλόγα ήσυχωτέρην. **

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Έσπέραν τινά έν τῷ Γαλιλικῷ θεάτρῳ Άλέξανδρος Δυμάς, ο πατήρ, είδε θεατήν τινά αποκοιμισμένον έν τῷ θέσει του κατά την παράστασιν δράματός τινος του Soumet.

—Κύτταξ! λέγει ο Δυμάς εις τον συνάδελ-

φόν του, ἰδοὺ ἡ ἐντύπωσις, ἦν προξενουσι τὰ δράματά σου.

Τὴν ἐπαύριον παριστάνετο κωμωδία τις τοῦ Δυμᾶ, ὁ δὲ συγγραφεὺς ἦτο εἰς τὴν εἴσοδον τῆς ὀρχήστρας. Αἴφνης ὁ Soumet τὸν κτυπᾷ ἐπὶ τοῦ ὤμου, καὶ δεικνύων αὐτῷ κύριόν τινα κοιμώμενον, τῷ λέγει μὲ τόνον φωνῆς γλυκύπικρον·

— Βλέπεις, ἀκριβέ μου Δυμᾶ, ὅτι ἐμπορεῖ ν' ἀποκοιμηθῇ τις καὶ εἰς τὰ ἐδικά σου ἔργα.

— Ἄ, ὑπέλαβεν ὁ Δυμᾶς, εἶναι ὁ ψεσινὸς κύριος, ὅστις δὲν ἐξύπνησεν ἀκόμη.

* *

Κύριός τις κακοενδεδυμένος ἐζήτησε νὰ ἴδῃ τὸν πλούσιον τραπεζίτην **

— Ὁ κύριος δὲν δέχεται σήμερον, τῷ λέγει ὁ ὑπηρέτης.

— Τοῦτο μ' εἶνε ἀδιάφορον. . . ἀρκεῖ νὰ δίδῃ.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

Εἰς τῶν σπουδαιότερων παρ' ἡμῖν κεφαλαίου-
λων διηγεῖτο ἐσχάτως τὸ ἐξῆς νοστιμώτατον ἀ-
νέκδοτον, ὅπερ ἔλαβε χώραν παρ' αὐτῷ τούτῳ.

Πρωτῶν τινᾶ ἤμην ἐν τῷ γραφείῳ μου, ὅτε μ' ἐζήτησε κάποιος.

— Τὸ ὄνομά του; λέγω πρὸς τὸν ἀγγέλλοντά μοι τοῦτο ὑπηρέτην.

— Λέγει ὅτι εἶναι περιττὸν νὰ εἶπῃ τὸ ὄνομά του, διότι ὁ κύριος δὲν τὸν γνωρίζει.

— Πολὺ καλὰ. Ἄλλὰ τέλος πάντων τί θέλει αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος;

— Θέλει, λέγει, νὰ σᾶς ὁμιλήσῃ περὶ ὑποθέ-
σεως σπουδαιότητος.

— Ἄς ἔλθῃ.

Τότε προσῆλθέ τις λίαν κακῶς ἐνδεδυμένος.

— Κύριε, μοὶ λέγει, ἔρχομαι νὰ σᾶς προτείνω ὑπόθεσιν τινα σπουδαιότητην, ὑπόθεσιν ἐξ ἐκείνων αἱ ὅποσαι δὲν παρουσιάζονται δις ἐντὸς ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος.

— Τί ὑπόθεσις εἶν' αὐτή;

— Ἰδοὺ! Κύριός τις ἔχει ἀνάγκην ἑκατὸν χι-
λιάδων φράγκων· ἀντὶ τοῦ ποσοῦ δὲ τούτου δύ-
νασθε ν' ἀγοράσητε τὴν μεγαλοπρεπῆ οἰκίαν του μετὰ τοῦ κήπου της.

— Ἄ, δὲν ἔχω διαθέσιμους ἑκατὸν χιλιάδας φράγκα.

— Δίδει καὶ τὰ ἐπιπλα χάρισμα.

— Σᾶς λέγω ὅτι δὲν εἶνε διὰ νὰ γείνη τὸ πρᾶγ-
μα τοῦτο. Ἀφήσατέ με ἤσυγον.

— Ἄλλ' ἡ οἰκία αὐτὴ ἀξίζει διακοσίας χιλι-
άδας φράγκα.

— Καὶ διὰ πενήντα χιλιάδας φράγκα ἂν μοὶ τὴν ἔλιδον, ἀμφιβάλλω ἂν θὰ τὸ ἐλάμβανον ὑπ' ἔψιν.

— Πενήντα χιλιάδας φράγκα; ἀναφωνεῖ τό-
τε. Ἄ, ἔχω ἄλλο τι νὰ σᾶς προτείνω. . . ἐν κτή-
μα εἰς τὸ Φάληρον, κάτι τι θαυμασίον!

— Δὲν θέλω κτήματα. Ὑπάγετε εἰς τὸ κα-
λόν. Μὴ μὲ ζαλιζετε.

Ὁ ξένος ἔσυρε τότε κάτι τι ἀπὸ τὸ θυλάκιον τοῦ φορέματός του.

— Τότε λοιπὸν, κύριε, ἀγοράσατέ μου αὐτὴν τὴν ὠραίαν κεχοιμωμένην πίπαν. . . . Εἶναι εὐ-
ρημα σπάνιον, μοναδικόν. . . . Σαράντα φράγκα μόνον. . . πίπα, ὅπου ἔχει ἑκατὸν εἰκοσι φράγκα!

(Ὁ κεφαλιούχος προσέθηκε μετὰ καταβε-
βλημένου ὕφους νικηθέντος):

— Ἦγοράσα τὴν πίπαν!

ΕΙΝΑΣ.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * Εἶνε εὐκολώτερον νὰ κάμῃ τὸ καλὸν ὁ πλούσιος, παρὰ νὰ μὴ κάμῃ τὸ κακὸν ὁ πτωχός.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Κατ' ἀρχαίον ἔθος, ἰσχύον ἐτι ἐν Λονδίῳ, ἡ συντεχνία τῶν ὀπωροπωλῶν προσφέρει κατ' ἔτος εἰς τὸν λόρδον δήμαρχον ποσὸν τι ὀπωρῶν ἐκ τῶν καλλίστων τῆς ἐποχῆς. Ἄλλοτε τὸ δῶρον τοῦτο συνίσταται εἰς δώδεκα μεδίμνους μῆλων δια-
φόρων εἰδῶν, ἐκ τῶν ἐκλεκτοτάτων. Τὰ μῆλα ταῦτα ἐτίθεντο μετὰ προσοχῆς εἰς λευκὰ κομψὰ κάνιστρα καλυπτόμενα διὰ μικρᾶς ὀθόνης· οἱ δὲ ὀπωροπῶλαι, τεταγμένοι εἰς γραμμὴν, ἔφερον ἐν πομπῇ τὰ κάνιστρα εἰς τὸ Mansion House. Ἐν-
ταῦθα ἡ κυρία τοῦ δημάρχου δεχομένη τοὺς κο-
μίζοντας τὰ δῶρα, διέτασσε τὴν οἰκονόμον αὐτῆς νὰ παρὰλάβῃ τὰς ὀπώρας, καὶ νὰ θέσῃ ἀντ' αὐ-
τῶν εἰς ἕκαστον κάνιστρον φιάλην οἴνου δι' ἐκεί-
νους, οἵτινες τὰς ἔφερον· ἀκολούθως γεῦμα παρε-
τίθετο εἰς αὐτοὺς, οὕτινος συναπεκομίζον καὶ τὰ ἀπομεινάρια διὰ τὸ δεῖπνον αὐτῶν.

Ἡ ἀρχαία αὕτη τελετὴ διατηρήθη ἄνευ δια-
κοπῆς μέχρι σήμερον, τροποποιηθεῖσα μόνον εἰς τὰς λεπτομερείας κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους.

Τελευταῖον ἐτετέλεθη πάλιν ἐν Λονδίῳ· αἱ προ-
σενεγθεῖσαι ὀπῶραι διετέθησαν ἐντέχνως ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ λόρδου δημάρχου· ἦσαν δὲ διαφόρων εἰδῶν, ἀνανάδες, πεπόνια, σῦκα, σταφύλια, βρο-
δάκια, βερύκκοκα, καὶ συνοδεύοντο ὑπὸ λαμ-
πρᾶς ἀνθοδέσμη.

Εἰς ΑΝΑΦΡΑΣΤΗ

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Αἱ κηλίδες τοῦ καφέ καὶ τοῦ καφέ μετὰ γά-
λακτος δύνανται νὰ ἐξαλειφθῶσιν ἐξ ὑφάσματος μαλλίνου ἢ μεταξίνου, ἄνευ βλάβης οἷας δῆποτε τοῦ χρώματος, ὡς ἐξῆς. Τρίβομεν αὐτὰς διὰ ψή-
κτρας καὶ διὰ γλυκερίνης καθαρᾶς, καὶ ἔπειτα ἀποπλύνωμεν διὰ χλιαροῦ ὕδατος, μετὰ δὲ ταῦ-
τα πατοῦμεν διὰ θερμοῦ σιδήρου τοῦ σιδηρώμα-
τος τὸ ἀνάστρον μέρος τοῦ ὑφάσματος ἕως νὰ στεγνώσῃ. Ἡ γλυκερίνη ἔχει τὴν ιδιότητα νὰ ἀ-
πορροφᾷ τὰς χρωματιστικὰς ὕλας τοῦ καφέ καὶ τὰς λιπαράς τοῦ γάλακτος.